

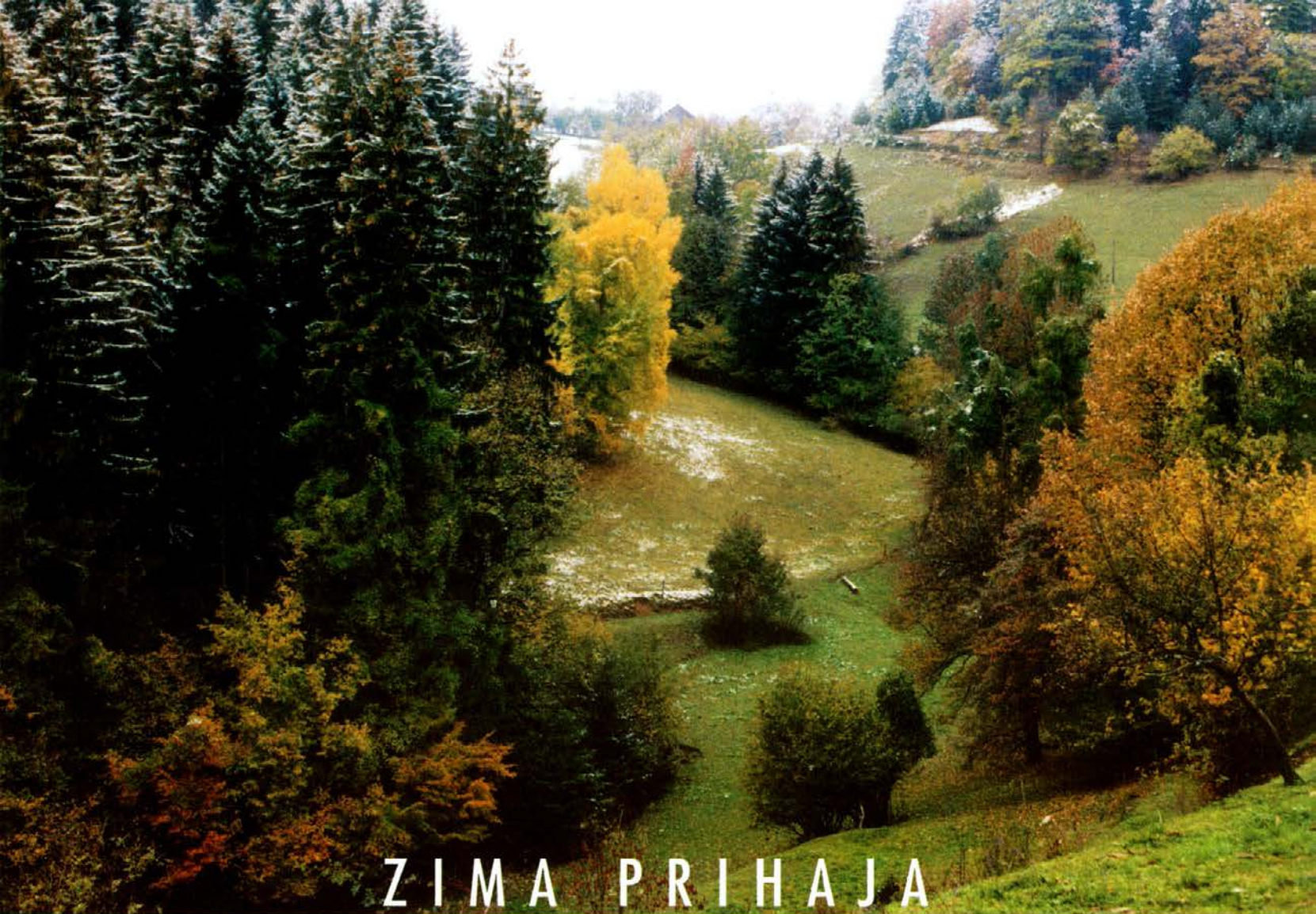

LETO XXXV / ŠTEVILKA 11, NOVEMBER 2003 / POŠTNINA PLAČANA PRI POŠTI 2380 SLOVENJ GRADEC / CENA 500 TOLARJEV

**GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC**

Z I M A P R I H A J A

U V O D N I K

Narava nič ne »šenka« oziroma ni nikdar dolžna. Vedno vrača v dobrem ali slabem. Za sušnim obdobjem pride vedno, a v različnih časovnih presledkih, obdobje padavin. Letošnje leto je bilo sušno, kot izgleda pa bo narava nadomestila »manjkajočo« vodo v tleh v obliki deževnih in snežnih padavin. Zima nas že opozarja, da prihaja njen čas. Vrhovi planin so bili v oktobru in novembru kar nekajkrat beli, 24. oktobra pa je sneg pobelil tudi nižinske predele. V dolini je zapadlo do 5 cm snega, v višjih predelih pa 20 do 40 cm. Da je bila še konec oktobra zemlja polna sončne energije in še zelo topla, smo se lahko prepričali pri opazovanju topljenja snežne odeje. V dolini je sneg skopnel takoj, v višjih predelih pa se je sesedal in topil od tal proti vrhu snežne odeje. Listavci kljub snežnemu obdobju še niso popolnoma odvrgli listja, pa tudi macesnom še niso odpadle zlatorumene iglice. Nevarnost, da bo moker sneg povzročil poškodbe na listavcih in macesnu, je bila velika. Sneženje ni bilo dolgotrajno, zato večjih poškodb zaradi snegoloma ni bilo. Upognjeno je bilo drevje in grmičevje na brežinah gozdnih cest in gozdnih robovih. V sestojih je sneg neenakomerno obtežil posamezno drevje, ki ima neenakomerno razvite krošnje. Poškodovana so posamezna drevesa, površinskih snegolomov v območju pa ni bilo.

Zima prihaja, čeprav si želimo snežnih dni šele okoli božiča in novega leta. Vrhovi Uršlje gore, Pece, Pohorja in drugih okoliških planin v koroški regiji ostajajo zasneženi – zima nas resno opozarja, da jo pričakamo pripravljeni!

POSVETOVANJE KOROŠKEGA GOZDARSKEGA DRUŠTVA - VABLJENI

KARL ZAGORC, univ.dipl.inž.gozdarstva

Koroško gozdarsko društvo pripravlja 5. decembra 2003 v prostorih restavracije "Bellevue" v Slovenj Gradcu posvetovanje: Uskladitev dejavnosti in varovanje narave med Kopami in Roglo. V štirih referatih bodo prikazani razvoj kulturne krajine na grebenu Pohorja, funkcije gozdov, nameni in prizadevanja za razglasitev Naravnega parka Pohorje ter načrti razvoja turizma.

Še zlasti bodo prikazane spremembe v zadnjih tridesetih letih, ko se je na Pohorju dogajalo veliko stvari. Nastala je izredno lepa krajina, mešanica elementov naravne in kulturne krajine. Takšna, ki privablja veliko občudovalcev in je zato primerna za množično rekreacijo in turizem. V tej krajini nenehno potekajo naravni procesi, s katerimi se skuša narava povrniti v prvotno stanje, posegi človeka, ki želi ohraniti kulturno krajino, razvoj turizma ter druge aktivnosti, ki so pogosto neželene in škodljive. To ustvarja različna gledanja na razvoj in konflikte: eni želijo, da se greben Pohorja zaraste in se vse vrne v prvotno naravno stanje, drugi želijo ohraniti kulturno krajino, takšno kot je sedaj, tretji bi vse podredili razvoju turizma in drugim pridobitnim dejavnostim. Pri tem nekateri posamezniki samovoljno jemljejo stvari v svoje roke in niso v prid ne turizmu ne naravi.

Pri urejanju gozdov so bile na tem malem prostoru kartirane številne funkcije gozdov: varovalna, hidrološka, biotopska, raziskovalna, estetska, rekreacijska in turistična. Na posameznih predelih se lahko hkrati pojavlja pet, šest vlog gozda. Funkcije so med seboj v različnih odnosih, se podpirajo, so ena do druge nevtralne, neugodno pa je, kadar si nasprotujejo. V tem primeru pomeni pospeševanje enih porušenje ravnotežja in nazadovanje ali celo prenehanje drugih.

Naravovarstveniki si že desetletja prizadevajo, da bi z raz-

glasitvijo naravnega parka zavarovali naravno in kulturno dediščino. V ta okvir varovanja sodi tudi razglasitev gozdnih rezervatov.

Turistični razvoj postaja eksploziven. Ureditev zasneževanja smučišč pomeni nov zagon v razvoju turizma. Kmalu bodo sledile gradnje novih žičnic, njihove posodobitve in povečanje kapacitet, širjenje smučišč in krčitve gozdov za nova smučišča. Pri tem se kažejo potrebe po novih vrstah turistične ponudbe kot so vožnja z motornimi sanmi in vožnja s pasjimi vpregami pozimi, poleti pa vožnja z motorji in terenskimi avtomobili, gorskimi kolesi in druge. Poseg v naravno okolje napoveduje tudi gradnja pohorske turistične ceste od Areha do Kop.

Dosedanje izkušnje nakazujejo potrebo po usklajevanju in sodelovanju tistih, ki se trudijo za ohranitev narave in tistih, ki razvijajo gospodarske dejavnosti, in tudi oblasti, da onemogoči posameznikom samovoljna dejanja in posege v prostor.

To so glavne teme našega posvetovanja. Sebi in javnosti želimo predstaviti stanje in razvoj krajine, funkcije gozdov, stanje in razvoj gospodarskih, še zlasti turističnih dejavnosti. Opozoriti hočemo na to, kako zelo pomembno je, da razvoj in posegi v prostor niso stihijski. Razvoj naj bi potekal usklajeno, tako da bo narava čim manj prizadeta, turizem in druge dejavnosti pa se naj bi razvijali kar najbolj uspešno.

O posvetovanju smo obvestili in povabili k sodelovanju župane občin Mislinja, Ribnica, Slovenj Gradec in Vuzenica, Zavod RS za varstvo narave Maribor, GTC Kope, ŠC Rogla, RRA Koroška in druge organizacije, ki delujejo v tem prostoru.

Gozdarji želimo s posvetom prispevati k razvoju, ki mora biti naravovarstven in gospodarsko uspešen. ▲

TUDI POD VRHOM BRIČNIKA IMAMO SMREKE VELIKANKE

LUDVIK MORI

Pred dvema letoma sem v našem glasilu opisal smreko velikanko, last Rudolfa Sgerma iz Gornje Orlice na Pohorju. Le nekaj manjšo smreko pa ima Ivan Onuk, po domače Glavar, pod Bricnikovim vrhom na Sv. Primožu nad Muto. Torej imamo tudi na tej strani Drave smreke velikanke, ki so jih rodovi varovali stoletja.

Ta smreka meri v obsegu 336 cm in v višino 48 m. Obkroža jo še nekaj manjših.

Lastnik si je letos nadel sedmi križ. Preživel je težka obdobja druge svetovne vojne in po njej. Na svojem posestvu je imel gostilno, sedaj pa je namesto gostilne tam planinsko zavetišče, kjer se radi ustavljajo popotniki.

Ivanu želimo še veliko let življenja, da bi še dolgo varoval in s ponosom pokazal svojo debelo smreko. ▲

*Ivan Onuk ob smreki velikanki
Foto Ludvik Mori*

PRVA OCENA NAPREDKA PO DVEH LETIH UVAJANJA METODE 20 KLJUČEV PRI GG SLOVENJ GRADEC d.d.

Vodja projekta: BRANE ŠIRNIK, univ.dipl.inž.gozdarstva

V začetku novembra se je v GG Slovenj Gradec iztekla dvoletna pogodba z Ministrstvom za gospodarstvo o sofinanciranju projekta nenehnih izboljšav, bolj znanega pod imenom Metoda dvajsetih ključev. Skupaj s svetovalcem podjetja Deloitte&Touche g. Jožetom Makoterjem smo po predpisani metodologiji ocenili napredek na vseh dvajsetih področjih.

Začetna ocena

Z aktivnim izvajanjem projekta 20 ključev smo pričeli v našem podjetju v januarju 2002. Na uvodni delavnici je sodelovalo 18% vseh zaposlenih iz vseh organizacijskih ravni podjetja. Udeleženi so bili predvsem tisti, ki so imeli pri uvedbi metode najpomembnejšo vlogo pri projektu nenehnih izboljšav: strokovnjaki za ključne, vodje delovnih skupin in projektno vodstvo. Po seznanitvi z osnovnimi načeli metode, z njihovimi učinki na poslovanje, z vlogo posameznikov v projektu ter z načini ocenjevanja, smo s pomočjo kontrolnih listov izdelali začetno numerično oceno podjetja po posameznih ključih. Ocenili smo se s 26,55 točkami (od stotih) in dosegli povprečni nivo 1,33 na lestvici od 1 do 5, kar je uvrstilo naše podjetje v slovensko povprečje začetnih ocen. Na osnovi izvedene ankete in priporočil smo določili prva prioriteta področja, s katerimi smo se na uvodnih delavnicah najprej seznanili. To so bili ključ 1, 2, 3 in 10, ki predstavljajo: čiščenje in organiziranje, organizacijo sistema in ciljno vodenje, aktivnosti v delovnih skupinah ter organizacijo delovnega časa.

Izobraževanje

Izobraževanje je potekalo v obliki delavnice, na katerih smo s koordinacijo svetovalca spoznavali osnovne principe Metode na posameznem področju, ki je glede na vsebino, zajelo bodisi vse zaposlene ali pa le t.i. srednji management. Skupaj z D&T smo izvedli 14 svetovalnih dni. Na delavnicah smo si skušali odgovoriti predvsem na naslednja vprašanja:

Kaj je tema ključa za naše podjetje?

Kaj lahko merimo?

Kaj hočemo spremeniti?

Kako želimo to spremeniti?

Rezultat sleherne delavnice je bil vsebinski in časovni dogovor s konkretnimi zadolžitvami, ki smo ga zapisali v t.i. akcijske načrte tistih nivojev organizacije podjetja, ki se jih je obravnavana tema dotikala.

Prvim vsebinam so se kmalu priključila še preostala področja:

Ključ 4 -

Zmanjševanje medfaznih zalog

Ključ 6 -

Vrednotna analiza delovnih postopkov

Ključ 8 -

Povezava delovnih procesov

Ključ 9 -

Vzdrževanje strojev in opreme

Ključ 11 -

Sistemi zagotavljanja kakovosti

Ključ 12 -

Odnosi z dobavitelji

Ključ 14 -

Spodbujanje zaposlenih k izboljšavam

Ključ 15 -

Širjenje usposobljenosti zaposlenih

Ključ 16 -

Planiranje proizvodnje

Pri GG Slovenj Gradec smo za skrbnika Metode določili novo projektno skupino, ki bo generator razvoja metode nenehnih izboljšav v podjetju tudi po preteku dvoletnega sofinanciranja s strani Ministrstva za gospodarstvo. Tesneje se bomo povezali tudi s Sekcijo uporabnikov metode 20 ključev, kjer bomo z izmenjavo izkušenj in dosežkov napredka v konkretnih okoljih dopolnjevali lastna spoznanja.

Ocena napredka

Ocenjevanje napredka je pokazalo veliko soodvisnost med posameznimi področji. Napredek aktivnosti na enem področju nujno potegne s seboj tudi vsebine z drugih področij. Vsekakor smo si pripisali prave prioritete, ki smo se jih lotili najprej. Najbolje ocenjeno področje je planiranje proizvodnje, k čemur lahko prispeva tudi pesimizem pri začetni oceni. V podjetju pa je največji napredek viden pri vsebinah ciljnega vodenja in organizacije sistema, ki so zajete v ključu 2. V enem letu smo tako napredovali za dobrih devet točk, kar sodi med boljše dosežke v Sloveniji. Enak napredek tudi ni opazen v vseh okoljih v podjetju. Dvomljivci se bodo zagotovo prepričali z zgledi boljših.

»Metoda nenehnih sprememb« je nedvomno dolgoročno naravnana. Vsekakor to ni »tek na kratke proge«, zato je eno leto (v katerem se pri nas v bistvu intenzivneje izobražujemo in seznanjamo s principi metode) bistveno prekratko, da bi se lahko že ocenili učinki, ki bodo zagotovo vidni v naslednjih letih, ko bodo vložena sredstva udeležena kot donosna naložba v prihodnost.

Z uvajanjem metode 20 K smo pridobili na notranjem izgledu podjetja. Ugotovili

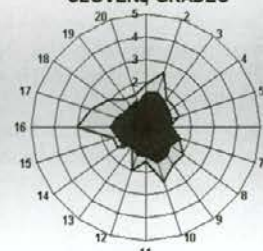
smo, da smo lahko tudi mi urejeno podjetje kot druga podjetja v naši okolici ali podjetja, ki jih imamo možnost videti le nekaj kilometrov čez slovensko mejo. Ljudje so zadovoljni in ponosni na to, kar smo naredili. Drugi se zanimajo, kaj se dogaja v našem podjetju. Pridobili smo na zunanjem izgledu podjetja in aktivnejšemu spremljanju poslovanja in doseženih rezultatov. Ustvarili smo vzdušje, da smo lahko najboljši na svojem področju dela in uveljavili spoznanje, da bomo to dosegli le v soodvisnosti nas vseh. ▲

Tabela:
OCENE POSAMEZNIH KLJUČEV PO DVEH LETIH UVAJANJA Metode 20 K

	Začetna ocena za podjetje	Ocena GG po 2 letih
Ključ 1	1,50	1,88
Ključ 2	1,59	2,50
Ključ 3	1,41	1,50
Ključ 4	1,23	1,50
Ključ 5	1,18	1,50
Ključ 6	1,14	1,00
Ključ 7	1,59	1,50
Ključ 8	1,32	2,00
Ključ 9	1,55	2,00
Ključ 10	1,64	2,50
Ključ 11	1,27	1,50
Ključ 12	1,27	2,00
Ključ 13	1,00	1,00
Ključ 14	1,23	1,50
Ključ 15	1,32	1,50
Ključ 16	1,55	3,00
Ključ 17	1,36	2,50
Ključ 18	1,14	2,00
Ključ 19	1,18	1,50
Ključ 20	1,09	1,50

	ZAČETNA OCENA	OCENA PO 2 LETIH	NAPREDEK
POVPREČNA OCENA PODJETJA	1,33	1,79	0,46
SEŠTEVEK TOČK 20 KLJUČEV	26,55	35,88	9,33

OCENA NAPREDKA PO DVEH LETIH UVAJANJA METODE 20K V GG SLOVENJ GRADEC

SLOVENSKI LOVSKI INŠPEKTORJI V KE DRAVOGRAD

VLADO PETRIČ, univ.dipl.inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Slovenski lovski inšpektorji na Košenjaku.

Foto Dušan Kudrnovsky

Delovni sestanek slovenskih lovskih inšpektorjev v mesecu oktobru je bil tokrat 2. 10. v Dravogradu. Za pripravo in vodenje sestanka je bil zadolžen gozdarsko lovski inšpektor **Drago Križan**, univ. dipl. inž. gozdarstva. Zbrali so se na lovski koči LD Bukovje v Sv. Danijelu, kjer so jih domači lovci tople sprejeli in po sestanku tudi pogostili. Po sestanku pa jih je moderator sestanka, Križan, povabil še na Košenjak, kjer so jih lovci LD Dravograd pri lovskem bivaku Piramida prav tako pogostili z dobrotami koroške kmetije. Starešina LD Dravograd **Dušan Kudrnovsky** jih je seznanil s problemi lovske družine, z njihovim delovanjem v pričakovanju novega Zakona o lovu in o zanimivostih Košenjaka, povezanega z rastišči velikega divjega petelina in ruševca. Vodja ZGS KE Dravograd **Vlado Petrič**, univ. dipl.inž.gozdarstva, je

inšpektorje seznanil še s problemi in potekom sanacije močnega snegoloma, saj se je katastrofa zgodila prav v središču rastišča divjega petelina. V imenu **Toneta Pridigarja**, univ. dipl. inž. gozdarstva, ki je na ZGS OE Slovenj Gradec vodja odseka za usmerjanje razvoja populacij prosto živečih divjih živali, trenutno pa mu zdravje onemogoča aktivno delo, je Vlado Petrič podal glavne značilnosti in probleme v zvezi z divjim petelinom na Koroškem.

Celovitost informacije o Košenjaku pa je Drago Križan povzel na grebenu Košenjaka na meji z Avstrijo, kjer se lepo vidi vodno zajetje Golica. Svoje kolege je seznanil z razlikami v gospodarjenju med Avstrijo in Slovenijo, s problemi lubadarja, hrševnega ožiga in še s čim. ▲

KRAJANI VRH SO DOBILI NOVE METRE ASFALTA

PETER CESAR, inž.gozdarstva, ZGS KE Slovenj Gradec

Tako kot že nekaj zadnjih let so krajanje Vrh v občini Slovenj Gradec tudi letos dobili nov odsek razširjene in asfaltirane ceste od Bobnarja proti Sveti Neži.

Omenjena cesta je bila v osnovi, tako poteka še danes, zgrajena v letu 1971. To so bila leta »monopola« gozdarjev, ko je Gozdno gospodarstvo imelo poleg strokovnega dela kot eno glavnih nalog tudi odpiranje podeželja z gozdnimi cestami za povezovanje kmetij z dolino in gozdnimi vlakami za lažje spravilo lesa iz gozda. Pretežni del finančnih sredstev za izgradnjo gozdnokamionskih cest se je v preteklosti namensko zbiral na GG od vsakega prodanega kubičnega metra lesa, velik del sredstev pa so z lesom še dodatno prispevali gozdni posestniki s področja, ki ga je cesta odpi-

rala. Prav tako so vsi brez povračila odškodnine ali plačila za izgubljeno zemljišče dovolili, da je lahko trasa ceste potekala čez njihovo zemljišče. Vse temu so sledile številne delovne akcije, ko so kmetje s traktorji udarniško vozili gramoz in utrjevali posamezne dele cest. Vse več pozornosti se je namenjal tudi odvodnjanju na teh cestah. Z leti se je njihova kvaliteta izboljševala in spremembe v gozdarstvu so imele svoje posledice. Veliko gozdnokamionskih cest je bilo prekategoriziranih in vzdrževanje le-teh je prevzela lokalna skupnost – občina. Cesta višje kategorije zahteva tudi višji standard in tako se MO Slovenj Gradec že nekaj let trudi za asfaltiranjem cest na podeželju.

Na Vrhah je ekipa Gradnje IGEM iz Slovenj Gradca letos uredila dobrih šeststo metrov

Foto: Srečko Grobelnik

novega odseka asfaltirane ceste, ki zagotavlja predvsem boljšo pot v dolino krajanom Vrh in boljšo povezanost z Brdinjami v občini Ravne ter Selovcem v občini Dravograd. Krajanje Vrh so v mesecu oktobru v znak zado-

voljstva in hvaležnosti pripravili otvoritev ceste, katere so se poleg domačinov udeležili župan MO Slovenj Gradec Matjaž Zanožkar, nekateri drugi predstavniki občine in predstavniki izvajalcev del. ▲

INFORMATIVNI GOZDARSKI STORŽI V OKTOBRU

GORAZD MLINŠEK, univ.dipl.inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Začela se je vesela jesen na vseh področjih. Oktobrsko vreme je bilo ugodno za terenska dela, še posebno pa za izvedbo gojitvenih in varstvenih del. V sorazmerno oblačnem oktobru so padavine presenetile v obliki dežja, v višjih legah pa tudi snega. Koroške vrhove je pobelil sneg trikrat, 24. oktobra pa je bilo belo tudi v dolini. Takrat je v višjih predelih zapadlo tudi 20 do 40 cm snega. Tla so še zelo nabita s sončno energijo, zato je hitro kopnel v nižinskih predelih, nad 1700 m pa je ostal. Konec oktobra je prišlo do nenadne spremembe vremena. Nad naše kraje je iz 30. na 31. oktober vdril topel zrak, v noči 31. oktobra na 1. november pa je pihal močan sunkovit veter, ki je predvsem v Zgornji Mežiški dolini podiral drevje.

Oktobrski dnevi so bili primerni za šolske sprehode po gozdu. Živahno je bilo na Ravnah in v Slovenj Gradcu. Šolarji mežiške osnovne šole so 2. oktobra po ogledu gozdarsko-lesarskega muzeja na gradu na Ravnah pod gozdarskim vodstvom **Gorazda Mlinška** in revirnega gozdarja **Milana Poročnika** na Gozdni učni poti Navrški vrh spoznavali zanimivi svet med koreninami in krošnjami. Zanimivo je bilo tudi 3. oktobra v gozdu na Legnu. S četrtošolci 2. osnovne šole Slovenj Gradec sem ob pomoči revirnega gozdarja **Francija Brega** doživljal živahne naravoslovne ure, s šolarji podružnične osnovne šole v Pamečah pa se je srečal **Avzugst Kunc**. Zanimivo in strokovno podkovano je bilo tudi med sedmošolci devetletke 1. osnovne šole v Slovenj Gradcu. Na tej šoli so 22., 23. in 24. oktobra potekali naravoslovno-tehniški projektni dnevi. Šolarji so si za dendrološko pot izbrali staro romarsko pot iz Starega trga na Stari grad. Kljub slabemu vremenu so posamezne skupine spoznavale gozd, gozdno drevje in grmovje na tej zanimivi poti. Gozdarsko-strokovno jim je bil v veliko pomoč krajevni gojitelj **Avzugst Kunc**, zadnji dan pa pisec »Storžev«. V delavnici so šolarji izdelali lesene tablice z imeni posameznih drevesnih in

grmovnih vrst, s katerimi bodo opremili izbrano pot.

Javna gozdarska služba skrbi tudi za izobraževanje lastnikov gozdov – tako domačih kot tujih. Sestavni del tega izobraževanja so tudi strokovne ekskurzije. Strokovno zelo živahno je bilo v krajevni enoti Radlje. Za lastnike gozdov iz revirjev Dravče in Primož na Pohorju so 4. oktobra organizirali strokovno ekskurzijo v gorenjske gozdove, 29. pa je radeljske kmete z veseljem sprejel **Ivo Trošt**, vodja KE Rogaška Slatina. Skupaj so se podali v rastiščno zanimive gozdove na Kozjanskem. 28. oktobra so radeljski gozdarji pod vodstvom **Jerneje Coderl** organizirali ekskurzijo za avstrijske posestnike. Sprejeli so dvainšestdeset lastnikov gozdov iz Lawantala, katere je v Radlje pripeljal avstrijski gozdarski strokovnjak – gojitelj dr. Franz Werner Hillgarter, ki že vrsto let sodeluje s koroškimi gozdarji, predvsem pa z nekdanjim direktorjem GG Slovenj Gradec, Hubertom Dolinškom. Hubert Dolinšek, gozdarski upokojenec in član Koroškega gozdarskega društva, se je z veseljem odzval našemu vabilu k sodelovanju pri predstavitvi sonaravnega večnamenskega gospodarjenja v koroških gozdovih. Avstrijski posestniki so se na terenu seznanili z zanimivimi gozdnogojitvenimi ukrepi.

24. oktobra so gozdarji KE Slovenj Gradec organizirali strokovno ekskurzijo na območje listnatih gozdov v OE Idrinja. Poleg strokovnih gojitvenih ukrepov so spoznali zgodovinsko povezanost idrijskih ljudi z gozdom (rudarstvo, klavže, oglarjenje).

V KE Črna pa sta gojitelj načrtovalec **Filip Leskovec** in revirni gozdar **Janez Kodela** izvedla delavnico iz gojenja in varstva gozdov za lastnike gozdov revirja Mežica. Delavnica je potekala 28. 10. 2003 na kmetiji Navršnik na Lomu nad Mežico.

V oktobru so bili pri sodelovanju, pregovarjanju, kontroliranju in prevzemih gozdnogojitvenih in varstvenih del v zasebnih gozdovih zelo aktivni vsi revirni gozdarji, saj morajo biti v zasebnih gozdovih vsa

načrtovana dela opravljena, prevzeta in obračunana do 25. novembra. V vseh gozdovih so nadaljevali sanacijo lubadarskih žarišč. Pestro pa je bilo tudi na področju semenarstva. Zaposleni v drevesnici »Omorika« so 1. oktobra nabirali seme iz izločenih semenjakov gorskega javorja pri Otišniku (revir Trbonje, KE Dravograd). Izvršili smo tudi pregled ostalih semenskih objektov gorskega javorja in velikega jesena.

Nad izvajanjem gojitvenih in varstvenih del ter porabo proračunskega denarja za spodbude za načrtovana dela v gozdu bdi tudi območni gozdarski inšpektor **Drago Križan**, ki je v oktobru izvajal kontrolne preglede po posameznih krajevnih enotah. Drago Križan izvaja inšpekcijo tudi na področju lovstva v koroški regiji. 2. oktobra je v Dravogradu organiziral delovni sestanek za vse slovenske lovske inšpektorje, ki so si po končanem sestanku ogledali po žledu in snegu uničene gozdne površine pod vrhom Košenjaka, kjer so rastišča divjega petelina. O posledicah ujme in sanaciji uničenih gozdov je »zelene« inšpektorje seznanil **Vlado Petrič**, vodja KE Dravograd.

ZGS je 8. in 9. oktobra organiziral ogled mednarodnega sejma s področja gozdne tehnologije v Avstriji (Linz). Poleg gozdarjev javne gozdarske službe so si sejem »Austrofoma« ogledali tudi lansko leto izbrani najbolj skrbni lastniki gozdov iz vseh območij. Med njimi je bil na sejmišču tudi, kljub visoki starosti zelo aktiven, **Rudi Sgerm**, naš lanskoletni najbolj skrben lastnik gozdov.

Po izvedenem rekreacijskem srečanju Koroškega gozdarskega društva na Prevaljah, ki je bilo 3. oktobra, je društvo nadaljevalo strokovne aktivnosti. 21. v oktobru se je prvič sestel ožji odbor za pripravo posvetovanja o uskladiitvi razvoja dejavnosti in varovanja narave med Kopo in Roglo. Posvetovanje z novinarsko konferenco bo 5. decem-

bra 2003 na Bellvie-ju v Slovenj Gradcu.

Aktivno javno gozdarsko službo je 3. oktobra 2003 zaslužen zapustil **Stanko Mori**, revirni gozdar revirja Trbonje v KE Dravograd. Želimo mu, da bi zdrav užival upokojeve in da bi se še vračal med nas.

Da bo letošnja jesen še naprej pestra, so se lahko prepričali udeleženci srečanja s predstavniki sindikata slovenskih kmetov pri **Dulerju** v Kotljah. Predstavniki koroških kmetijskih, gozdarskih in lovske službe so prisotne seznanili s problematiko na področju kmetijstva, gozdarstva in lovstva.

O stanju in gospodarjenju v koroških gozdovih sta podala informacijo **Milan Tretjak**, vodja javne gozdarske službe OE Slovenj Gradec in **Silvo Pritrznik**, direktor GG Slovenj Gradec. ▲

VIHARNIK

Izdaja:

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec, d.d.

2380 Slovenj Gradec, Vorančev trg 1

zanj: direktor Silvo Pritrznik, univ.dipl.inž.gozd.

Telefon: 88/ 43-332, faks: 88/ 42-684

E-mail: viharnik@gg-sg.si

Odgovorna in glavna urednica: Ida Robnik

Uredniški odbor: Marlena Humek, Gorazd

Mlinšek, Jože Potočnik, Ida Robnik in

Brane Širmik

Likovna urednica in grafično oblikovanje:

Marlena Humek

Priprava za tisk: Forma Hutter, Maribor

Tisk: ZIP CENTER, Ravne na Koroškem

Vse pravice pridržane,

© Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec 2003.

Fotografije in teksti © avtorji

Oblikovalska zasnova Viharnika: Peter Vernik

Avtor naslovnice:

Gorazd Mlinšek

Na podlagi mnenja ministrstva za informiranje

z dne 30.1.1992 je Viharnik proizvod

informativnega značaja (točka tarifne številke 3).

GOZDOVI V TURISTIČNI PONUDBI

GORAZD MLINŠEK, univ.dipl.inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Vse prisotne je v imenu ZGS pozdravil Tone Lesnik

Slovenija je razgibana in pestra dežela. Več kot 50 % njene površine je porastle z gozdovi, ki v evropskem prostoru predstavljajo velik rezervoar sorazmerno čiste pitne vode.

Čeprav je naša država majhna, postaja zaradi najrazličnejših naravnih danosti turistično vse bolj zanimiva. Estetska in socialna vloga gozda postajata vse bolj pomembni. Slovenski gozdovi postajajo vse bolj zanimivi v turistični ponudbi.

Gozdni prostor ni zanimiv samo za gozdarje in lastnike gozdov, za pestre slovenske gozdove se zanimajo vsemogoči ljubitelji narave, ki vidijo v njih velik vir turističnega dohodka. Podjetništvo je osnovno gibalno turizma, vendar mora biti racionalno vodeno. Gozdovi so sestavni del naravne dediščine, ki mora biti, poleg kulturne, nadzorovana s strani naravovarstvenih in kulturnovarstvenih služb. In prav na področju varovanja gozdov imajo gozdarji pomembno vlogo. V slovenskih gozdovih je vse več gozdnih učnih in drugih naravovarstvenih poti, po katerih vodeno ali samostojno s pomočjo vodnikov in zloženek spoznava gozdni prostor in gozdnato krajino vedno več ljudi – med njimi je vse več tu-

ristov. V gozdnem prostoru so zanimive drevesne in grmovne vrste, pestro oblikovani sestoji, gozdni robovi, ostanki nekdanjih gozdov v obliki manjših drevesnih otokov in skupin dreves sredi agrarnih in urbanih površin, z drevjem porastla obrežja potokov, rek in jezer. Kar nekaj objektov, v preteklosti namenjenih za delo v gozdovih, ima danes muzejsko vrednost (klavže, lesene drče...). Gozdovi, predvsem pa ostanki redkih mokrišč nudijo zatočišče vse bolj redkim pticam in drugim živalim.

Tudi v Sloveniji se vse bolj razvija ekoturizem in ponudbe gozda so vedno bolj zanimive.

O vrstah ponudb in razvoja turizma v gozdnem prostoru so se pogovarjali gozdarji in turistični delavci 23. oktobra 2003 v gradu Mokrica. Zavod za gozdove Slovenije – OE Brežice, Turistična zveza Slovenije in Občina Brežice so organizirali posvetovanje na temo gozd kot turistična ponudba v širšem okolju. Udeležba na posvetovanju je bila številčna in pestra. Poleg gozdarjev javne gozdarske službe so na posvetovanju sodelovali turistični delavci, naravovarstveniki, predstavniki občine Brežice in drugi. V prispevkih smo bili seznanjeni z zgodovino grada Mokrice, z gozdom kot turistično ponudbo v Sloveniji, s socialnimi funkcijami gozdov v OE Brežice, rekreacijsko

ponudbo Term Čatež in s projektom mokrišča Cole. Predstavniki posameznih območnih enot smo predstavili aktivnosti na gozdnih učnih poteh v letošnjem letu. V Sloveniji je dvainosemdeset gozdnih učnih poti v skupni dolžni štiristo kilometrov. Večino poti upravljajo gozdarji ZGS, nekaj pa turistična društva in drugi. Namenjene so predvsem šolarjem in seveda tudi ostalim.

Terenski del posvetovanja je potekal v vasi Kapele, kjer so osnovnošolci pripravili lep kulturni program. Domačim so predstavili svoje aktivnosti na področju nara-

vovarstva kot turistične ponudbe. Iz Kapele vodi gozdna učna pot – Koščeva pot – v Jovse. Jovse je eno pomembnejših mokrišč in lepših ohranjenih kulturnih krajin močvirnih in vlažnih travnikov, prepredenih z bogatimi živimi mejami, posameznimi drevesi in grmišči v Spodnjem Posavju. Poplavna ravnica se razteza ob spodnjem toku reke Sotle (vznožje Kapelskih gorc). Jovse imajo izjemen florističen, ornitološki in krajinski pomen, zato so zavarovane kot naravni spomenik in uvrščene med pomembna ornitološka območja Slovenije. ▲

Šolarji iz Kapele so pripravili lep kulturni program

IZOBRAŽEVANJE LASTNIKOV GOZDOV PRI NAVRŠNIKU NA LOMU NAD MEŽICO

GORAZD MLINŠEK, univ.dipl.inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije

Udeleženci delavnice iz nege in varstva gozdov v revirju Mežica (Navršnik na Lomu)

V letnem programu dela javne gozdarske službe je tudi izobraževanje lastnikov gozdov. Vsaka dopolnitev znanja o gozdu in delu v gozdu je zelo pomembna za posamezne lastnike gozdov, saj mnogim med njimi gozd pomeni tudi vir dohodka za preživetje. Poleg delavnic iz tehnologije dela v gozdovih imajo v vsaki krajevni enoti Območne enote Slovenj Gradec planirane delavnice iz gojenja in varstva gozdov.

Takšno delavnico so za lastnike gozdov iz revirja Mežica pripravili 29. oktobra v KE Črna. Teoretično in praktično delo je potekalo na kmetiji Navršnik na Lomu. Udeleženci so se seznanili s pomenom nege gozda kot preventivnim ukrepom pri zatiranju podlubnikov. V KE Črna so letos zabeležili največ žarišč lubadark prav v revirju Mežica. Letošnje divje lubadarsko leto se bo nadaljevalo v naslednje leto, če ne bo zelo nizkih zimskih in zgodnjepomladanskih temperatur. Zato je zelo pomembno, da gozdarji in lastniki nadaljujejo z opazovanjem gozdov in sanacijo novoodkritih žarišč. Svoje znanje v zvezi z ukrepi in sanacijo žarišč z lubadarjem napadenih dreves so kmetje v gozdu tudi praktično preizkusili. Vsi prisotni so se strinjali, da je potrebno gozd negovati in z vso resnostjo izvajati preventivne in kontrolno-lovne ukrepe, saj lahko podlubniki povzročijo veliko gospodarsko škodo v našem zasmrečenem območju. ▲

LUBI SVETUJE

**LUBADAR ZNIŽAL CENE LESA
KROJIMO
6- IN 7- METRSKI LES**

BRANE ŠIRNIK, univ.dipl.inž.gozdarstva

Nobena skrivnost ni, da so se cene gozdnih sortimentov v zadnjem mesecu znižale tudi za 10 % in več. Za nastale razmere je odgovoren - lubadar. V eni od zadnjih številčk ste se bralci Viharnika lahko informirali o številu lubadarskih jeder na Koroškem, ki so jih evidentirali vestni delavci zavoda za gozdove in o količinah prizadetega lesa v njih. Lubadar pa je še močnejše »udaril« tudi drugod po Sloveniji, predvsem v južnih in jugovzhodnih pokrajinah Slovenije na srednjih in nižjih predelih, kjer je bilo lubarskih jeder še bistveno več. Majhen slovenski lesni trg seveda ni mogel brez posledic premagati povečane ponudbe lesa vseh kvalitet. Vrstile so se številne odpovedi naročil in najprej so se seveda napolnili predelovalci hlodovine slabših kvalitet in običajnih 4-metrskih dolžin. V teh razmerah prihaja še posebej do izraza pomembnost informacij o načinih krojenja in o priporočenih dolžinah gozdnih sortimentov, saj se sicer lahko pojavijo tudi težave pri prodaji.

Pri Gozdnem gospodarstvu Slovenj Gradec v tem trenutku priporočamo krojenje 6- in 7-metrskih hlodov BC kvalitet ob debelinah 25 cm na tanjšem koncu naprej!

Informacija je denar! ▲

TRGOVINA

LES

SPECIALIZIRANA TRGOVINA
ZA OSKRBO GOZDARSTVA

Gozdno gospodarstvo, trgovina LES v Slovenj Gradcu in Radljah ob Dravi nudi izjemne ugodnosti ob nakupu motornih žag Husqvarna, v času od 1. do 15. decembra 2003. Pri nakupu hoby motornih žag Husqvarna 350 po 112.900,00 SIT, prejmejo kupci tudi darilo: kovinski podpornik za drva in rokavice. Kupce motornih žag Husqvarna 359 za 134.900,00 SIT nagradimo s telovnikom Husqvarna. Pri zamenjavi stare žage Husqvarna 365 za novo, doplačate samo 149.900,00 SIT. V tem času prejme kupec še 5% popusta in posebno darilo. Motorne žage Husqvarna po akcijskih cenah so na voljo v TRGOVINI LES Gozdnega gospodarstva v RADLJAH OB DRAVI, Koroška c. 68, tel. 02-88 71 423 in v TRGOVINI LES, Cesta na Štībuh 1 v SLOVENJ GRADCU, tel.: 02-88 21 620, kjer lahko izberete tudi drugo opremo za delo v gozdu.

DOBRE STVARI OSTAJO!

AKCIJA JE SAMO V ČASU OD 1.12-15.12 2003

Oglasite se pri nas.

SLOVENJ GRADEC, Cesta na Štībuh 1,
Telefon 02/88 21 620, faks 02/88 42 684
RADLJE (Dvorec), Koroška cesta 68,
Telefon 02/88 71 423, faks 02/88 71 239

KMETIJSTVO

ŠTEFAN RIBIČ ŽE DESET LET PREVAŽA MLEKO V DOLINO

LUDVIK MORI

Mladi kmet **Štefan**, po domače Juntar, ki živi na visokogorski kmetiji v kraju Sv. Trije kralji nad Radljami, je pred leti prevažal mleko v štiridesetlitrskih posodah na traktorju. Z vestnim delom je prihranil toliko,

da si je pred petimi leti kupil prvo sedemtisočlitrsko mlečno cisterno. S tem se je razbremenil težkega dvigovanja posod z mlekom. V povprečju ga vsak drugi dan prevzame od triindvajsetih strank ter na zbirno mesto pripelje od pet tisoč dvesto do šest tisoč litrov.

Štefan je prijazen in ustrežljiv fant. Želimo mu srečno in varno vožnjo. ▲

Štefan Ribič ob svoji cisterni s svežim mlekom. Foto Ludvik Mori

USPELA EKSKURZIJA KONJEREJSKEGA DRUŠTVA

MILENA TRETJAK

Konjerejsko društvo Mislinjske doline je v oktobru pripravilo strokovno ekskurzijo za svoje člane z namenom, da spoznajo tudi druge rejce po Sloveniji. Pot nas je najprej popeljala proti Šentjerneju, kjer smo obiskali kobilarno in jahalno šolo Hosta. V njej smo si lahko poleg plemenitih lipicancev in plemenskih žrebcev ogledali velik jahalni prostor, ki služi za rejo in nadaljnje šolanje konj.

Po malici smo se odpravili na konjski sejem, kjer smo bili navdušeni nad »barantanjem konjskih mešetarjev«. Prodajali in kupovali so se konji različnih pasem in vse ostale živali. Naše opazovanje barantanja se je hitro obrestovalo: res nismo začeli ravno pri velikih, ampak kupili smo dva oslička.

V Krški vasi nas je pričakal gospodar Pangerčičeve kmetije, ki je z velikim ponosom razkazal svojo številno čredo posavcev. Prav tako pa je bila prijetna očem tudi številna čreda haflingerjev gospoda Cvelbarja v Brežicah.

Izmučeni od novosti in ogledov smo se odpravili proti gradu Štatenberg, kjer smo kosili in si nato ogledali še sam grad.

Ker je bila družba prijetna, je ekskurzija minila hitro in da bi jo zaključili z nepozabnimi spomini, smo za sam konec odjadrali v vinsko klet vinogradniškega društva Makole na Štatenbergu. Tam pa smo pokušali in pokušali vina in se vrteli ob zvokih harmonikarja **Petra Goloba**. ▲

Udeleženci strokovne ekskurzije

Foto Milena Tretjak

POVABILO!

Konjerejsko društvo Mislinjske doline tudi letos na Štefanovo, torej v petek, 26. 12. 2003, organizira tradicionalno blagoslovitev konj in konjenikov. Vsi konjeniki in ljubitelji konj vabljeni pred cerkev Sv. Urha v Dovže. Blagoslov bo opravil župnik Tine Tajnik.

Avtorica člankov in posnetkov na straneh 34 in 35 Viharnika št. 10, 2003, je Milena Tretjak. Naj oprostí tiskarskemu škrtu. Uredništvo

LEPA JESEN ZA PAŠO

FRANC JURAČ

Čeprav je ob nastopu letošnje jeseni kazalo, da bo hitro zapadel sneg, se to ni uresničilo. Lepo jesensko vreme je pomagalo, da so kmetje lahko še dolgo pasli živino in si tako prihranili krmno, katere pomanjkanje je ob letošnji suši zelo veliko, za zimske dni. Naš posnetek živine na paši smo naredili na Arbiterjevem travniku na Brdah. ▲

Živina na pozni jesenski paši

Foto Franc Jurač

PREDSTAVITEV KMETIJSKO SVETOVALNE SLUŽBE - KMETIJSKO GOZDARSKEGA ZAVODA CELJE

Darja Jeriček, specialist za razvoj podeželja, Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Kmetijsko gozdarski zavod Celje

1. 4. 2000 sem se zaposlila na Kmetijsko gozdarskem zavodu Celje Izpostava Ravne na Koroškem kot svetovalka za kmečko družino in razvoj dopolnilnih dejavnosti, s 1. 1. 2002 pa sem v okviru zavoda prevzela naloge specialista za razvoj podeželja. Večkrat se mi je zgodilo, da so me vprašali: »Kje delaš?« »Na kmetijsko svetovalni službi,« sem jim odgovorila. »A na zadruge?« »Ne,« sem rekla: »na kmetijsko gozdarskem zavodu Celje.« »Ja, kaj je pa to?«

Tako sem se odločila, da pripravim kratko predstavitev KMETIJSKO GOZDARSKEGA ZAVODA CELJE, za uvod pa:

KMETIJSKO SVETOVALNA SLUŽBA SKOZI ČAS

Kmetijsko svetovanje ima v Sloveniji kot tudi na Koroškem že tradicijo. Že pred stoletjem so z ustanavljanjem kmetijskih družb in zadrug poskrbeli tudi za svetovanje kmetom ter za izpopolnjevanje znanja v kmetijski pridelavi in priraji. Vzporedno pa se je razvijalo tudi kmetijsko šolstvo. Pred drugo svetovno vojno so slovenski kmetje dobili tudi stanovsko organizacijo – kmetijsko zbornico, ki pa zaradi vojne ni zaživele.

Po drugi svetovni vojni so v tedanjih okrajih ustanovili okrajne zadrugne zveze, ki so usmerjale razvoj zasebnega kmetijstva. Na zvezah so se zaposlili kmetijski pospeševalci, ki so od leta 1952 dalje na območjih okrajev pospeševali zasebno kmetijstvo. Leta 1960 je z ukinitvijo okrajnih in glavne zadrugne zveze razmrli v zasebno kmetijstvo zamrl in strokovnjaki, ki so delali v kmetijskem pospeševanju, so se zaposlili drugje.

Po letu 1972 je zasebno kmetijstvo z ustanavljanjem zadrug zopet pridobilo na pomenu. Ponovno so ustanovili kmetijsko pospeševalno službo. Delovala je na dveh ravneh: v območnih kmetijskih in živinorejsko veterinarskih zavodih so bili kmetijski pospeševalci specialisti, v kmetijskih zadrugah pa kmetijski pospeševalci in organizatorji proizvodnje.

Leta 1988 je bila izdelana študija »Nova organiziranost

kmetijske pospeševalne službe« na temeljih študij kmetijskih svetovalnih služb v državah s tržnim gospodarstvom.

Januarja 1990 je bila s sklepom Republiškega komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ustanovljena kmetijska svetovalna služba, ki je delovala v oddelkih za kmetijsko svetovanje pri območnih kmetijskih in veterinarskih zavodih. Služba je delovala v okviru Uprave Republike Slovenije za pospeševanje kmetijstva – URSPK, ki je bila organ v sestavi Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Junija 1999 je bil sprejet Zakon o kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije. Po konstituiranju zbornice je Uprava Republike Slovenije za pospeševanje kmetijstva začela konec leta 2000 delovati v okviru Kmetijske gozdarske zbornice Slovenije kot Sektor za kmetijsko svetovanje in ne več kot organ v sestavi MKGP. Oddelki Kmetijske svetovalne službe pa delujejo v okviru Kmetijske gozdarskih zavodov, katerih ustanoviteljica je Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije.

Javna kmetijska svetovalna služba v Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije svetuje vsem članom in vsem, ki se ukvarjajo s kmetijstvom in drugimi aktivnostmi v podeželskem prostoru.

Na Koroškem izvajata dejavnost javne službe – kmetijskega svetovanja Kmetijsko gozdarski zavod Celje, za upravno enoto Radlje ob Dravi pa Kmetijsko gozdarski zavod Ptuj.

Kmetijsko gozdarski zavod Celje izvaja dejavnost javne službe in strokovnih nalog v treh oddelkih:

- v oddelku za kmetijsko svetovanje,
- v oddelku za živinorejo
- in predvidoma jo bo tudi v oddelku za gozdarsko svetovanje.

Zavod ima enajst izpostav: Dravograd, Ravne na Koroškem, Slovenj Gradec, Celje, Laško, Mozirje, Slovenske Konjice, Šentjur, Šmarje, Velenje in Žalec. Skupno pokriva območje kar devetindesetih občin, s svetovanjem za kmečko družino in razvoj dopolnilnih

dejavnosti pa tudi območje upravne enote Radlje ob Dravi.

Druge organizacijske enote v okviru zavoda so še:

- projektiranje v kmetijstvu,
- knjigovodstvo za kmetije,
- vodenje turističnih kmetij (Združenje turističnih kmetij Slovenije)
- ter splošni posli, finance in računovodstvo.

ODDELEK ZA KMETIJSKO SVETOVANJE izvaja:

specialistično svetovanje na področjih:

- živinoreje, travništva in pašništva, poljedelstva, zelenjadarstva in okrasnih rastlin, ekološkega kmetovanja, ekonomike kmetijstva, razvoja podeželja, hmeljarstva in varstva rastlin (omenjene panoge pokriva osem specialistov) ter koordinacijo strokovnega dela s kmečko družino in razvojem dopolnilnih dejavnosti na kmetijah. To delo opravlja ena koordinatorka. Strokovno področje sadjarstva, vinogradništva in vinarstva pokrivajo specialisti zavoda Maribor.

terensko kmetijsko svetovanje

Terensko svetovanje opravlja enajst vodij izpostav, davindvajset svetovalcev in osem svetovalk ter koordinatorka za kmečko družino in razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetijah.

V Koroški regiji pokriva terensko svetovanje osem svetovalcev: šest splošnih svetovalcev in dve svetovalki za kmečko družino in razvoj dopolnilnih dejavnosti.

Območje upravne enote Radlje ob Dravi pa pokrivajo trije splošni svetovalci.

Glavne naloge kmetijske svetovalne službe so:

- svetovanje v zvezi s tehnološkim, gospodarskim in okoljevarstvenim področjem opravljanja kmetijske dejavnosti (rastlinska pridelava, živinoreja, kmetijsko strojništvo, gospodarjenje na kmetijah, ekološko kmetovanje, dopolnilne dejavnosti, sociala in kmečka družina, pravno svetovanje);
- organizacija in izvedba izobraževanj in usposabljanj kmetov in njihovih družin (predavanja, delavnice, krožki, seminarji,

osebna svetovanja na terenu in v pisarni),

- priprava in tiskanje informacijskega materiala in pripomočkov za svetovanje,
- organizacija in izvedba strokovnih pospeševalnih prireditev (razstave, prikazi tehnologij in vzorčnih objektov, testiranje škroplilnic, organizacija ekskurzij, sejmov, ocenjevanje izdelkov ...);

svetovanje in pomoč pri izdelavi razvojnih načrtov za kmetijsko gospodarstvo:

- kmetijska pridelava in pridelava: pomoč pri izdelavi investicijskih projektov za uveljavljanje intervencij, pomoč pri izdelavi tehnoloških projektov – novogradnje, adaptacije, izdelava preusmeritvenih programov, izdelava poslovnih načrtov, izdelava sanacijskih programov;

agrarne operacije – agromelioracije, ureditev pašnikov;

razvoj podeželja – prepoznavanje problemov in oblikovanje projektnih idej, vzpostavljanje lokalnih partnerstev, uvajanje blagovnih znamk, uvajanje projektov trženja, sodelovanje pri regionalnih projektih;

dopolnilne dejavnosti:

- izdelava poslovnih načrtov za dopolnilne dejavnosti, organizacija programov izobraževanja, pomoč pri registraciji ...;

svetovanje pri uveljavljanju ukrepov kmetijske politike:

- pomoč pri pripravi vlog in dokumentacije za razpise, informiranje o razpisih,
- pomoč pri pripravi subvencijskih vlog, informiranje kmetov, izvedba inštruktaže za izpolnjevanje subvencijskih vlog,
- pomoč pri vodenju FADN knjigovodstva;

svetovanje in pomoč pri organizaciji in delovanju rejskih organizacij, organizacij pridelovalcev in drugih oblik proizvodnega in interesnega združevanja kmetov:

- na območju KGZ Celje smo ustanovili oz. pomagali pri ustanovitvi:
- združenja ekoloških kmetij, združenja turističnih kmetij, združenja pridelovalcev vrtnin, enajstih govedorejskih društev, treh društev na področju prašičereje, treh na področju drob-

nice, petih konjerejskih, dvaindevetdesetih pašnih skupnosti, dveh na področju pridelave vrtin, štirih sadjarskih društev, desetih vinogradniških, trinajstih društev kmetič, štirinajstih društev podeželske mladine in sedmih strojnih krožkov;
svetovanje na področju kmetijskih in s kmetijstvom povezanih predpisov:

- priprava predlogov, mnenj za ukrepe na področju kmetijske politike (zakoni, podzakonski akti ...).

Poleg naštetih nalog javna služba KSS opravlja tudi druge naloge:

- posebne storitve uporabnikom (razne cenitve za občine, tehnološki projekti, ureditveni načrti ...),
- izvedba projektov pridobljenih na osnovi javnih razpisov,
- izvajanje programov državnega pomena po posebnih pogodbah.

Oddelek za živinorejo izvaja:

- kontrolo proizvodnje v govedoreji – kontrola živali, ki so vključene v kontrolo mleka ali mesa. To nalogo sestavljajo dela:
- osnovna kontrola proizvodnje (šestintrideset kontrolorjev),
- vodenje dela kontrolorjev in izvajanje kontrole njihovega dela (dve vodji kontrolorjev),
- vnos podatkov – obračun podatkov ter izdelava
- sumarnikov ter interpretacija rezultatov (dve rodovničarki in ena evidentičarka);
- selekcijo, rodovništvo in reprodukcijo v govedoreji, ki se izvaja pri vseh pasmah:
- napoved plemenskih vrednosti in razvrščanje živali v A-kontroli, kar je osnova za odbiro živali za plemo,
- odbira staršev za vzrejo bikov in vzreja teh bikov iz načrtnega parjenja,
- odbira bikov za vključitev v osemenjevanje,
- izvajanje ostalih nalog in ukrepov selekcije.

Slovenska kmetijska svetovalna služba skuša nuditi kmetom več kot le strokovno pomoč pri pospeševanju pridelave in prireje. Kmetijski svetovalci s svojim delom izobražujejo in usposablajo ljudi na podeželju, omogočajo pretok informacij ter prenos znanja in znanstvenih dognanj iz strokovnih institucij v prakso. Včasih bolj včasih manj uspešno. Trudimo se in se bomo tudi še v bodoče. ▲

ZIMSKI ČAS V ČEBELNJAKU

ČEBELARSTVO

JANEZ BAUER

Foto Janez Bauer

Kar nekam prehitro je sneg pobelil vrhove naših gora. Tudi v nižinah zima ni skoparila z belo odejo, čeprav je do njenega pričetka še mesec dni. Življenje se je upočasnilo, najlepše nam je na toplem za pečjo ali ob radiatorju.

Sedaj tudi čebele počivajo. Ko se temperatura spusti pod osem stopinj, se čebele pripravijo na zimovanje. Stisnejo se v gručo, izletavajo samo še ob jasnih in toplih delih dneva. Poraba hrane je sedaj minimalna in čebele varujejo svoje moči za pomladansko prebujanje. Matica v teh mrzlih dneh preneha z zaleganjem in življenje v čebelnjaku se umiri. Čebelar s čebelami nima drugega dela, kot da jih ustrezno zapaži. To pomeni, da jih zavaruje pred mrazom. Panji, ki so zloženi v čebelnjaku, sedaj ne potrebujejo posebne toplotne zaščite. Potrebovali jo bodo proti koncu zime, ko bo matica ponovno pričela zalegati. Takrat se temperatura v panju dvigne, poveča se poraba hrane in takrat moramo čebele odeti s toplotno zaščito – jih zapažiti. Odeti jih moramo z materialom, ki zadržuje toploto, a prepušča vlago. Prevelika vlažnost v panju povzroča plesnenje satja in je največji sovražnik čebel. Zato je za zapaženje najboljša penasta guma ali pa kar časopisni papir. Čebelnjak pa mora biti že očiščen in pripravljen na naslednjo sezono in v njem mora vladati mir.

Čebelar tudi pozimi ni brez dela. Vsak mora imeti tudi nekaj mizarske žilice. Pri panjih je treba vedno kaj postoriti. Ožičiti je potrebno okvirje, očistiti in razkužiti pitalnike in iz njih postrgati propolis. Tale zimski čas je tudi najbolj primeren za prodajo medu in medenih izdelkov. Lonček medu kot novoletno darilo je prav lepo in za marsikoga veliko boljše presenečenje kot pa buteljka vina.

Razmisliti moramo o tem, kako bomo svoje čebelarstvo in svoj med primerno predstavili tudi z etiketo. Med, ki ga naberejo naše čebele je preveč kvaliteten, da bi ga nalivali v umazane in neoznačene kozarce. Prej bi si zaslužil oznako delikatesni med vrhunske kvalitete. Če tega ne verjamete, pošljite svoj med na kako ocenjevanje, pa boste videli. Sam sem poslal med mojih čebel na mednarodno ocenjevanje v Semič in bil sem prijetno presenečen, saj sem dobil zanj srebrno medaljo. Pa ni moj med nič boljši od sosedovega, zato trdim, da nam čebele v naše panje nosijo same medalje. Samo prepričati se je treba. ▲

DORNIK - KORDEŽ

MIRKO KUMER

UVOD

Tujcu, ki bi se ustavil sredi Prevalj in vprašal domačina, kje je kmetija Dobrnik, bi mu ta s prstom pokazal preko hiš na severozahodno stran vzpetine, ki se dviga iz ravninskega dela Prevalj. Videl bi sorazmerno veliko poslopje: velik visok hlev in malo nižje kvadratno zgrajeno stavbo s temno streho in belim pročeljem – dom Dobrnikov. Zapisal sem Dobrnik, uradno pa je pravilno Dobrovnik. Domačini pač bolj trdo izgovarjamo to ime.

S tem sem označil kraj kmetije, katero je leta 1830 kupil prapraded sedanjih Kordežev – Simon Kordež.

PREVALJE 1827

Pred seboj imam katastrsko karto iz leta 1827, kjer so sedanje Prevalje imenovane »Gemeinde Pfarrdorf in Ilirien, Klagenfurt-Bezirk Bleiburg 1827«, prevedeno v slovenščino »Občina Farna vas na Ilirskem, Celovec-srez Pliberk 1827. Karta je torej le tri leta starejša od priselitve prvega Kordeža na Dobrnikovo. In na kratko bom iz te karte opisal, kako so Prevalje takrat izgledale.

Ime Farna vas predstavlja katastrsko občino (KO), ki je vpisana v kataster tega kraja na Upravni enoti občine Ravne. Obsega pa površino: na levi strani reke Meže približno sto metrov višje od sedanje bencinske črpalke na zahodni strani, na vzhodu pa preko ceste od mostu čez Mežo pri Tovarni lepenke do Fare zajema še novo naselje Pod gonjami. Na severni strani zajema strme kmetije nad sedanjo železniško progo Ravne-Holmec: Laznik, Kravt, Vojak, Črnc, Dobrnik (in Arl) do izhodiščne točke.

Zaradi tega so še pred desetletji vse prevaljske hiše nosile hišne številke Farna vas.

Osrednja cesta skozi Prevalje je v karti zarisana enako kot poteka sedaj. Od te ceste do Meže je zarisana samo ena stavba – nekdanj Repnik, sedaj gostilna Rifel, in nič več. Reka Meža pa je malo nižje od sedanjega mostu proti Lešam s širokim rakavom zavila v loku na levo ter se pred mostom pri Tovarni lepenke spet vrnila v redno strugo.

Zato je še danes viden rob med zaselkom Na Produ in malo višjim farskim zemljiščem. Na levi strani ceste je zarisana še danes mogočna stavba Ahac, nekdanje obširno posestvo Strojnik (danes le še okrnjena stavba pod kulturnim varstvom), nekaj sosednjih stavb in od sedanjega športnega igrišča do cerkve in farskih poslopij nič več. Tu so zarisane parcele kot »douce nive«. Vzhodno od farske cerkve in blizu sedanje železniške proge so bile (in so še danes) kmetije: Štekl (Osojnik), Pristov (Plešivčnik), Burdev in Peruzi (Vezjak). Te kmetije so imele polja izven velikega farovškega posestva, ki je segalo od sedanje Železniške proge in postaje preko ceste do sedanjega zaselka Spodnji kraj. To polje so začeli zazidavati šele po letu 1945.

Dobrnikovo posestvo, ki je ob nakupu s spodnjim robom mejilo na široko ravninsko Strojnikovo posestvo, se strmo dviguje v hribine tega kraja. Spodnji kmetijski del (slabih šest hektarjev) je sončne lege, zgornji gozdnati del (dobrih sedem hektarjev) pa pokončni greben deli na zahodni in vzhodni del. Posestvo omejujeta dva potočka v podolžni legi, ki se danes po kanalih izlivata v Mežo.

Prvi rod Kordežev

Sedaj pa bom podatke črpal iz širokega življenjepisa Ivana Kordeža, ki predstavlja četrti rod Kordežev na Dobrnikovem. Ta je namreč leta 1960, ko je predal posestvo sinu in se upokojil, na 297 straneh (14 x 21 cm) z lepo pisavo lastnoročno napisal ne samo življenjepis svojega rodu temveč za dobo Kordežev opisal tudi razmere v Mežiški dolini, vključno z gradnjo in propadom Železarne Prevalje, leškim premogovnikom in Rudnikom Mežica. Vse kar je bilo pred in med svetovnima vojnoma, nadaljnje delo in nevšečnosti, ki jih je imel kot aktivni član in predsednik kmetijske zadruge pred in po drugi svetovni vojni, skratka vse dogajanje na Prevaljah in v širši okolici za časa svojega življenja. Vsekakor bi ta »zgodovinski akt« obogatil Koroško osrednjo knjižnico. Kot že

Dobrnikovo

uvodoma povedano, je prvi prednik sedanjih Dobrnikov, po imenu Simon Kordež, kupil kmetijo Dobrovnik na Prevaljah leta 1930. Kupil jo je od tedanjega lastnika, ki se je tudi pisal Dobrovnik. Simon pa je prišel prav s kmetije Kordež, ki je še danes pod istim imenom v Topli pod skalami Pece. Po krajšem bivanju na kmetiji Reht nad Mežico se je z družino preselil na Dobrnikovo. Z ženo sta pripeljala še dva fantiča, Simona in Miho. Posestvo je bilo slabo obdelano in veliko je bilo zaraščenega grmovja, saj je prodajalec redil le dve kravi in enega konja. Simon je z družino začel posestvo skrbneje obdelovati, skrčil je grmovje in razširil njivske površine. Kmalu je vzredil več živine. Tako je gospodaril do leta 1848, ko je posestvo zapustil.

Drugi rod Dobrnikov – sin Miha Kordež

Simon se je zaposlil v novi Železarni Prevalje, brat Miha pa se je še isto leto, ko je prevzel posestvo oženil z Marijo, doma blizu Pliberka. Imela sta sedem otrok: pet fantov in dve dekleti. V tistih časih je bila najbolj znana bolezen tuberkuloza ali sušica in ta je tri sinove na Dobrnikovem še mlade pomorila. Tako je Miha le z mlajšim sinom Petrom, ženo in hčerkama pridno obdeloval lastno polje, najemali pa so še nekaj travnikov v sosesčini in redili dva vola, dve kravi in nekaj drobnice. Hodili so tudi na dnino v sosesčino in si tako izboljšali družinske prihodke. Razširili so njive na položnejših mestih. Veliko škodo pa so utrpeli, ko jim je avstroogrška železnica leta 1865, ko so gradili progo iz Maribora do Celovca, vzela širok pas zemlje (250 x 10 m) v položnejši legi. Tako je bila Dobrnikova obdelovalna zemlja razkosana na dva dela: na spodnjo položnejšo polovico pod železniško progo in na zgornjo strmo proti gozdu. Pri tem pa je nastala še ta nevšečnost, da so z vprego lahko prišli na spodnjo njivo le skozi dva viadukta, ki ju je železnica morala zgraditi preko dveh potočkov, oziroma globljih dolin, ki sta jih potočka v tisočletjih ustvarila z odnašanjem zemlje v nižje predele. Le na enem mestu so lahko peš, na svojo odgovornost, prečkali železniški tir. Miha je gospodaril štirinajst let.

Tretji rod Dobrnikov – Peter Kordež, sin Mihe

Prevzel je razkosano zemljišče leta 1892. Oče mu je umrl leto pozneje. Seveda se je Peter v letu prevzema tudi poročil, in sicer z Motnikovo Nežo z Leš. Pridna kot prejšnji rod Kordežev sta se tudi ta dva lotila skrčenega posestva, da bi čimveč pridelala na preostalem polju. Ko so otroci odrasli, jih je oče popeljal na dnino na sosedovo posestvo Arnikovo (v karti 1827 – Harnig), ki je bilo skoraj enake velikosti kot Dobrnikovo, le malo položnejše in z več

obdelovalnega zemljišča. Na Dobrnikovo meji ob zgornjem potočku in se v širokem pasu, v loku proti zahodu, razteza nad dolino. Kot je zapisal Ivan Kordež (1960), je bil v času prvih dveh Kordežev lastnik Arnikovega neki Madille, Italijan po rodu. Ta je bil po poklicu gradbenik in je od predhodnega lastnika, nekega Nemca Dagnerja, odkupil opekarno, ki je obratovala na prvem delu Arnikovega grunta.

V tej opekarni so izdelovali strešno in zidno opeko tudi za Železarno Prevalje z vsemi dimniki in podzemnimi kanali. Bila je zelo kvalitetna, kar se je ugotavljalo še po likvidaciji te železarne, in razni graditelji so jo izkopavali za svoje gradnje. Sam se spominjam, da so iz zadnjega dimnika te železarne, ko so ga okrog leta 1930 podrli, zgradili stavbo – vilo Dr. Senčarja, ki stoji nad nogometnim igriščem na Prevaljah. Tudi strešna opeka je trajala do sto let. Kordež pove, da je imel Madille pri opekarni zaposlene samo italijanske delavce. Peč za žganje opeke je imela pet odprtín – kurišč in je stala pod bregom posestva. Ilovica, ki so jo kopali tudi na zemljišču Arnik, je bila zelo kvalitetna in ta kraj še danes imenujemo Ciglanca.

Domnevam, da je bil Madille tudi lastnik stavbe Ahac, zgrajene v stilu časa fevdalne dobe v obliki črke U, z velikim notranjim dvoriščem in vrtom, do katerega z javne ceste prideš skozi obokan vhod skozi enonadstropno stavbo. Stavbi je pripadal še velik hlev za konje in vprego ter večji ograjen travnik. Na sredi dvorišča sta bila veliko vodno korito in črpalka za talno vodo. Verjetno je stavba služila za upravo in služinčad, hlev pa za konjsko vprego za dovoz materiala in prevoz izdelane opeke. Zraven so spadala še skladišča za material in orodje onkraj Meže. V teh stavbah sta do druge svetovne vojne še stanovali dve hčerki z imenom Madille.

Ker so Dobrniki leta in leta kot sosedje pomagali spravljati pridelke iz druge polovice Arnikovega posestva, je, ko je opekarna prenehala obratovati, vdova Madille v zahvalo Petru Kordežu kot prve-mu kupcu ponudila Arnikovo naprodaj.

Po pripovedi očeta Petra je Ivan v svojem življenjepisu podrobneje opisal dogodek kupoprodaje. Vdova Madille je dala Petru zelo ugodne plačilne pogoje (in tudi sam se je znašel), tako da je z ostankom opekarnice, posekom nekaj lesa in s pridelki na razširjenem posestvu zlahka poravnal kupnino.

Pogodbo je sklenil leta 1893. Z delavci, Italijani, ki so še pospravljali in planirali delovišče opekarnice, se je dogovoril, da so mu izdelali še toliko opeke, da je bilo dovolj za izgradnjo velikega hleva (30 x 10 m) ter pozneje še za gradnjo prostorne stanovanjske stavbe in še jo je lahko prodal. Na Arnikovem ni bilo kmečkega stavbišča, ker je pred tem pogorelo in ga niso več obnovili. Zgradili so le »šupe« za izdelavo opeke, te pa so delavci morali pospraviti in splanirati zemljišče tako, da je nastala lepa ravnina, večja od enega hektarja. To je tudi edino ravno polje na sedanjem Dobrnikovem. Seveda so z Arnikovega že pred odkupom, pri gradnji železnice, odvzeli celotni spodnji strmejši del zemljišča, tako da se danes celotno Dobrnikovo v spodnjem delu ob železniški progi razteza v dolžino enega kilometra. Prehod oziroma podhod onstran železniške proge do Prevalj pa je možen le skozi oba viadukta. Tu skozi sta speljali tudi cesti, ki vodita proti Strojni. Ob tem je treba še povedati, da so od Dobrnikovega grunta v letu 1918 odvzeli še spodnji strmi rob velike njive, ko je Rudnik Mežica zgradil ozkotirno železniško postajo Prevalje. Peter je z družino dobro gospodaril sedemintrideset let. Umrli je leta 1937, žena pa devet let pozneje. Rodilo se jima je dvanajst otrok: šest sinov in šest hčera. Od fantov je eden umrl mlad, vsi ostali, razen naslednika, pa so se poročili in ustvarili svoje družine. Še pred tem pa so morali fantje v vojsko. Začela se je prva svetovna vojna. Dva mlajša, Peter in Jože, ter starejši Ivan, ki predstavlja četrti rod Dobrnikov – Ivan Kordež.

Ta v svojem življenjepisu obširno opisuje, kako je doživljal vojno, v katero je bil vpoklican oktobra 1914 in se je vrnil po razpadu Avstrijske vojske, 2. novembra 1918.

Prva svetovna vojna

Podrobno piše, da je bil najprej poslan na rusko fronto proti Rusiji. Tam je bil marca 1915 ranjen v roko, ko mu je sovražni šrapnel raztrgal puško. Po ozdravljenju v bolnici na Moravskem in v Gradcu na Štajerskem je moral na Soško fronto. Dodeljen je bil k planinskemu bataljonu. »Obraščal« je znane frontne planine ob

gornji Soči, v zadnji ofenzivi pa še nekaj italijanskih krajev (Trijent, Montana, Rovereto, Asjago – kot jih navaja). Od tam se je konec maja 1916 preko Avstrije spet znašel na fronti v Karpatih proti Rusiji. Tam je bil 3. julija 1916 ujet in je skozi Bukovino in preko Kijeva še z drugimi ujetniki prišel na neko veleposestvo s tisoč tristo orali zemlje, v lasti Adama Franka, po rodu iz Nemčije. Tam se je uveljavil, tako da je v odsotnosti nadomeščal upravnika. Omenja, da je bilo takrat v Rusiji kljub vojni dovolj hrane. S tega veleposestva je sporazumno odšel na sosednjo malo manjšo ekonomijo »Adamovka«. Lastnik te je bil Jakob Rehar, svak Franka. Ta mu je ponudil celo ekonomijo, če se poroči z njegovo hčerko. Tako je prišel Ivan v silno zagato: ali domači kraj, ali bogata ekonomija. Te hude notranje stiske, kako se odločiti, ga je rešila revolucija, vstaja v Rusiji, ko so posestnikom odvzemali zemljo. Februarja so vsi znanci na posestvu, ki so ga poznali, žalovali, ko se je poslavljaj, Melita, hčerka posestnika, pa je jokala. Z drugimi ujetniki se je Ivan preko Madžarske in Leobna v Avstriji vrnil domov na začasni dopust. Doma se je tako preobjedel, da je bil, ko se je vrnil v vojsko v Celovec, deset dni zadržan na zdravljenju. Vtem pa je prišel razglas, da je vojne konec. Ker ni takoj dobil odpustnice, sta z nekim prijateljem preslepila stražarje in pobegnili. 2. novembra 1918 je izstopil na prevajski železniški postaji. Čez nekaj dni sta iz vojske prispela tudi brata Peter in Jože. Vse to je Ivan opisal na dvainštiridesetih straneh.

Prevzem posestva in ženitve

Ko so se fantje vrnili iz vojske, je bilo dovolj pridnih rok, saj so tudi dekleta že dorasla, da so dobro obdelali s pridobitvijo Arnikovega povečano posestvo, ki je merilo pet hektarjev travnikov in njiv v širokem pasu nad železniško progo in nad tem pas slabih šestih hektarjev gozda. Vsega je bilo dovolj, saj so v tem kraju vojno preživeli sorazmerno mirno. Še pred popolnim mirom so spomladi 1919 pridrveli na Dobrnikovo domačijo nemški »folksverovci«, ki so pospravili vse zaloge jestvin, mošta in žganja. Pijančevali so in se obnašali kot zavojevalci, dokler jih niso pregnali orožniki oziroma pozneje oblast razdvojene Koroške. Ker je še vedno gospodaril oče Peter z vsemi družinskimi člani, so odrasli iskali svoj priložnostni zaslužek pri raznih delih na železnici, žagi Korotan, lomljenju ledu, gospodinjstkih uslugah in podobno. Postopno so se tudi poročali in odhajali od doma. Najstarejši sin Ivan, ki je čakal na prevzem posestva, je po prestani daljši bolezni složno pomagal očetu, dokler oče ni spoznal, da je čas, da mu preda grunt, saj se je sin že bližal štiridesetim letom in je bil še neporočen. To zgodbo je Ivan zapisal na dvanajstih straneh. Meseca oktobra 1929 sta z očetom Petrom šla na sodišče, kjer sta sklenila izročilno pogodbo, s katero je s 1. 1. 1930 Ivan prevzel posestvo in postal njegov lastnik. Oče, ki mu je žena umrla leto prej, se je na silvestrovo 1929 z vsem pohištvo, posteljino in večino kuhinjske posode preselil v še starem stilu grajeno koč (»Dobrnikova bajta«), ki je stala ob potočku onstran železniške proge nad malim viaduktom. Tudi en voz raznega žita in živila je naložil. Tako je ostal dom skoraj prazen. Odstavil si je tudi dober hektar gozda, ki ga je lahko po svoji volji koristil do smrti. In še določeno vsoto gotovine si je »zaslužil«, za katero ga je večkrat potermal, je zapisal sin. V hlevu pa mu je oče pustil deset glav živine in nekaj prašičev ter v kašči nekaj živeža in pijače. Pri novem gospodarju Ivanu sta ostala sestra Trezika kot gospodinja in začasno brat Franc. Za pomoč je najel še služkinjo in pastirčka. Manjkala pa mu je duša družine – prava gospodinja in žena. Pri tem je imel Ivan precej smole. Že v Rusiji ponujena Melita seveda ni prišla v poštev. Še pred prevzemom posestva se je zaljubil v kmečko dekle iz ugledne kmetije na Breznici. Tudi deklica in njeni starši so bili pripravljeni, da se vzameta, toda sin neke velike kmetije v sosesčini, ki je prišel od vojakov in prav tako prevzel grunt, jo je zasnubil in odpeljal na svoj dom. Razočaran Ivan je poskusil z drugo. Ker je bil v takih rečeh sramežljivega značaja, se je najprej pismeno obrnil na hčerko bogatega kmeta v Guštanju. Ker ni dobil odgovora, je pozneje osebno obiskal to družino, se pogovoril in odpeljal izvoljenko na oglede na Dobrnikovo. Ob razgovoru jima je oče (Peter, ki je takrat še gospodaril dejal): »To leto bom še jaz delal, prihodnje leto pa prevzameta vidva.« To pa je nestrpno nevesto tako užalilo, da je rekla: »Potem pa nič,« odklonila zaroko in zapustila Dobrnikovo. Spet razočaranje in skoraj obup. Ker pa

sta ga starost in kmetija priganjala, si je našel dekle s prav tako ugledne kmetije na Dobrihah. Poročil se je po prevzemu posestva marca 1931. Žena mu je rodila hčerko, na žalost pa je pri porodu umrla. Ostalo mu je malo dete. Ker ga je medtem zapustila sestra Trezika, je zaprosil mlajšo sestro Micko, da mu neguje otroka. Sedaj je bil Ivan star devetintrideset let in že dve leti se je kot gospodar boril z velikimi težavami, saj je bil poleg preužitka očetu vsem dedičem dolžan dediščino v gotovini; pri tem je nastopila še splošna gospodarska kriza: les in živina nista imela cene. Le z veliko težavo je v desetih letih izplačal dediščino. Vse bolj je bila v hiši potrebna gospodinja. In tako se je v drugo odpravil na Breznico, zasnil Angelo in se še istega leta poročil. Seveda si je v tem času moral vso opremo nabaviti na novo (ker mu jo je odpeljal oče) in tudi davek je moral biti plačan, vendar je bilo v sožitju z ženo vse lažje. Žena mu je rodila šest otrok: dva fanta in štiri hčerke. Glavni vir dohodkov je bila oddaja mleka na domu, prirejena živina, les in še kakšen pridelek. Težav pa s tem še ni bilo konec. Leta 1937 je umrl oče, ki se je eno leto prej še vdružil poročil. Tako je premičnine in denar za njim podedovala žena. Za izpraznjeno stanovanje v bajti ga je sedaj nagovarjal brat Franc (še neporočen). Z Ivanom sta se dogovorila, da če brat ne bo imel lastnih otrok, ob smrti prepusti bajto Ivanovim otrokom. Žal pa Franc ni držal besede. Poročil se je na manjše posestvo, kočjo pa je prodal tujemu kupcu. Tako je Dobrnikovo ostalo brez kočje in pripadajočega vrta.

Druga svetovna vojna

Leta 1939 so prišli Nemci in zasedli vso Jugoslavijo. Ivan je zapisal v svoj življenjepis: »K sreči sem dobro znal nemško govorico in sem se z novimi oblastniki lahko sporazumeval (uradno je bil zahtevak: govori nemško!), da sem imel kolikor toliko mir v kljub zaznami, da sem Slovenec in kot tak nezanesljiv. Seveda so vedeli, da sem bil od leta 1936 do 1939 občinski odbornik za kmetijstvo ter par let celo podžupan. A ker sedaj v občini Prevalje niso našli primerne osebe, ki bi zastopal kmetijstvo in znal govoriti oba jezika, so prišli po mene, da bi prevzel to funkcijo. Gestapo me je seveda stalno nadziral, vendar mi razen štirinajst dnevnega zapora (kot sumljivemu Slovincu) niso mogli naprtiti nič sovražnega.« Kakor vsi Slovenci, se je tudi Dobrnik oddahnil, ko je leta 1945 prišla svoboda. Pa tudi ta svoboda mu je prinesla več težav kot veselja. Že nekaj dni po končani vojni na Poljani so prihrumeli ustaši, katerih vojska se je umikala in bežala čez te kraje. Seveda so pri kmetu Dobrniku našli zaloge jestvin in pijače. Pretaknili so vse omare in klet ter vse, kar je bilo živeža, pijače in obleke ter obutve, pobrali. Spravili so se tudi v klet ter pili in pili. Ko so ustaši odšli, so čez nekaj dni prišli partizani s številnimi konji, ki so jih zaplenili premagani Lohrovi armadi na Poljani. Pokrmili so vso seno, ko je tega zmanjkalo, so pokosili še deteljo in lucerno ter se lotili še travnikov. Kmet je moral nekaj živine oddati, ker ni imel več krme. Četrta nesreča za kmeta je prišla pri proslavljanju osvoboditve 11. avgusta 1945. Tovarniški delavec, ki je pri njih stanoval, mu je nekako vsilil raketno pištolo, da bi z njo izstrelil par raket ob tem splošnem slavlju. Že prva izstrelitev je gospodarju Ivanu raznesla levo roko, hčerki je delček pištole prebil levo čeljust, delavcu pa izbil levo oko. Krivdo za to nesrečo je delavec pripisal gospodarju Ivanu. Po ozdravljenju je od gospodarja zahteval odškodnino. Zahteval je celo del grunta in prišlo je do sodne obravnave. Po dolgotrajnem tožarjenju je gospodar dokazal, kako je prišlo do tega tragičnega dogodka in je bil popolnoma oproščen.

Delo v zadrugi in zadrugištvu:

Na straneh 143 do 249 je Ivan podrobneje opisal svojo dejavnost zadrugišnika. Že leta 1936 je bil izvoljen v upravni odbor Hranilnice in posojilnice Prevalje. Odbornik je bil vse do likvidacije hranilnice leta 1947. Deloval je tudi v odboru novoustanovljene Kmetijske zadruge Prevalje od leta 1934 naprej, dokler ni bil s prihodom okupatorja razrešen vseh funkcij. Takoj, ko so Nemci leta 1945 odšli, so krajevne oblasti po nalogu višjih organov postavljale razna podjetja in organizacije. Tako je bila na Prevaljah ustanovljena zadruga (Naproza), ki je delovala za vso Mežiško dolino. Ko je prišel Dobrnik z obvezano roko iz bolnice (amputirano levo roko do komolca), so ga v Krajevem ljudskem odboru (KLO) imenovali za referenta za kmetijstvo. O stanju o kmetijstvu je seveda moral poročati tudi na okrajnih sejah. Vse to se mu je zdelo dirigirano in

nestrokovno. Leta 1948 pa je od novih oblasti prišla direktiva, da se morajo pri vseh KLO ustanoviti kmetijske zadruge (KZ). Naproza in z njo povezano združno delovanje je bilo razpuščeno. Šele po drugem poskusu je »aktivistom« uspelo marca 1948 organizirati občni zbor kmetov in Ivan Kordež je bil soglasno izvoljen za predsednika Kmetijske zadruge Prevalje. Čeprav z bojaznijo, je prevzel službo predsednika zadruge, ki je bila takrat plačana. Prevzel pa jo je tem lažje, saj je imel le eno sposobno roko, otroci pa so tudi že dorasli in za delo na kmetiji je bilo dovolj rok. Plača pa je bila dobrodošla. Ni se zavedal, da ga čakajo velike težave. KZ Prevalje je od Naproze prevzela dve trgovini (bivši »rdeči« in »črni« konzum), prevzela je tudi odkup kmetijskih pridelkov, imela je živinorejski, poljedelski in kreditni odsek. To je moral voditi in nad vsem imeti pregled predsednik zadruge. Težave so nastale že s tem, da niso prejeli naročenega blaga oziroma, da so nenaročeno blago dobili vsiljeno. Primanjkovalo je enkrat enega, drugič drugega. Splošna parola je bila čimveč združevati v zadruge. Tako je morala KZ prevzeti nabavo in prodajo mleka, trgovino z železnino, »prostovoljno« se jim je pridružila mehanična delavnica Pačnik v Preva-

Dobrnikovo

ljah. Morala je prevzeti dve kmetiji brez gospodarja: Bromanovo in Račelovo (osemindevdeset hektarov). Ob vsem tem pa čim boljše gospodariti po socialističnih načelih direktive od »zgoraj«. Kot pošteni in varčen človek je skušal Ivan stvari čim bolj urejati, kar pa spričo splošne gospodarske nepovezanosti in povojnem pomanjkanju seveda ni bilo mogoče. Imel je težave z glavnim knjigovodjem zaradi nepravilnega stanja in težave zaradi nestrokovnih »aktivistov«, ki so se silili v ospredje in jih je pošiljala Okrajna zadruga zveza (OZKZ). Ta je zadrugi pošiljala nenaročene vagonске pošiljke nekega molja kot umetno gnojilo, ki ga noben kmet ni hotel kupiti in so ga morali zavreči. Na železniško postajo Prevalje so dobili več vagonov nenaročene zidne opeke. Vse to jim je povzročalo nepotrebne stroške. Iz obvezne oddaje so aktivisti v dveh dneh izterjali sto glav goveje živine in predsednik zadruge jo je moral nenapovedano razporediti na ekonomije. Ostalo jih je še dvaintrideset, ki jih je zadruga spravila na pašnik Macigov, katerega je pred tem tudi prevzela. Tako je bilo na tem pašniku preveč živine in kljub ograji je napravila škodo na nanovo zasajenih sadikah iglavcev. Za povzročeno škodo ga je gozdno gospodarstvo tožilo in predsednik zadruge je bil sodno kaznovan na štiri mesece prisilnega dela – pogojno za dve leti. Ne glede na to je zadruga organizirala šolarje, da so pod nadzorstvom gozdarjev posadili manjkajoče sadike. Za KZ še ni bilo dovolj, da je prevzela dve ekonomiji, vse kmete (ali vsaj čimveč) bi morala organizirati v kmetijsko obdelovalno zadruge (KOZ). Tudi ta naloga je zadevala predsednika Ivana. Okrajni aktivisti, predvsem pa oblastniki na OZKZ, so ga silili, da bi moral kot prvi vstopiti v KOZ in tako pritegniti še druge. Pri tem pa Ivan ni videl ekonomske utemeljitve in

napredka – glede na raztresenost kmetij po bregovih, med seboj ločenih po jarkih, hribih in gozdovih. Ni videl smotrnosti takega združevanja in se je temu odkrito uprl. Kljub temu se je na prevaljskem območju organizirala KOZ »Stražišče«, ki je životalila nekaj let. To vse je Ivan opisal v svojem aktu od 143. do 190. strani.

Tri pritožbe in kazen

Od strani 233 do 265 je opisal, kako so ga kmetje vzpodbujali, da je na oblastne organe poslal tri pritožbe o prevelikih obremenitvah kmetov in nemogočem napredku. Prvo pritožbo je napisal še kot predsednik zadruga leta 1950, drugo že izven te funkcije leta 1955 in tretjo 1956. V prvi in drugi se je v imenu kmetov pritoževal zaradi obvezne oddaje živine in prašičev, češ da se hlevi praznijo. Podpisalo se je nad petdeset kmetov, ki jih je obhodel njegov sosed. Drugo je podpisalo nad sto petdeset kmetov in v njej se pritožujejo nad davkom, obveznim socialnem zavarovanjem, gozdnim sklodom in prometnim davkom, ki ga mora plačevati tudi kmet za lastno porabo lesa. Ti vlogi so poslali v Beograd. Potom občine so dobili tolažilni odgovor, da se bodo stvari izboljšale, oddaja prašičev pa je bila ukinjena. Tretja pritožba je bila sestavljena v obliki resolucije občnega zbora KZ Prevalje – kmetov Mežiške doline, ki je v sedmih točkah naštel nesprenmenljive težave kmetov glede visokih cen umetnih gnojil, velikih odbitkov pri prodaji lesa, spet plačila prometnega davka za domačo porabo lesa, šablonskega odmerjanja socialnega prispevka najete delovne sile, nezadovoljive podpore KZ, pozabljene aktivne vloge kmetov za čas NOB, itd. To resolucijo so natipkali v več kot dvajsetih izvodih in jo odposlali na razne naslove zadrug po Sloveniji, da bi tudi druge zadruga podobno postopale. To pa je, z domnevo, da gre za nekakšno zaroto, sprožilo alarm pri oblastnih organih. Skoraj dva meseca so po vsej Mežiški dolini iskali pisalni stroj in ga končno našli. Aretirali so Ivana, Franca in Pavla ter jih odvedli v Maribor. Po zaslišanjih, raznih raziskavah in pridobljenih podatkih so ugotovili, da ti trije niso nikakršni zarotniki proti državi in so vse tri po sedmih tednih izpustili. Vsi trije pa so morali 19. 9. 1954 na obravnavo pred sodišče. Senat je vsakega obsodil na osem mesecev zopora in plačila vseh stroškov. Pritožba advokata, katerega je že prej najel Dobrnik in mu je moral odšteti precej »jurjev«, ba je ni nič zalegla. Kordež trdi, da je sam k svojem zagovoru priložil svoj življenjepis in beležke o svojem delu v zadrugi, kar je zaleglo bolj kot advokatovo govorjenje. Poziva na vzdrževanje kazni ni prejel nobeden od teh treh, pač pa je sodišče menda imelo še eno zaprto obravnavo, na katero ni bil vabljen nihče. Vsem trem pa so znižali kazen na tri mesece zopora, pogojno na eno leto. S to odločbo je konec decembra 1957 Ivan odšel v Maribor in na zahtevo prejel vrnjen tudi svoj življenjepis in beležke, ki jih je pri zaslišanju oddal. S tem je Ivan Kordež končal svoje zadrževanje – kariero, ko si je dvajset let prizadeval, po svojem prepričanju, za boljši obstoj kmetov in pri tem dosegel več razočaranja kot uspehov. Živel je v najbolj razburljivi dobi dveh svetovnih vojn in štirih gospodarsko-političnih režimov: v dobi cesarstva Avstroogrske, kraljevine Jugoslavije, tirana Hitlerja in komunistične Titove Jugoslavije. Gospodaril je enaintrideset let.

Peti rod Dobrnikov – Ivan Kordež, rojen 1933. leta

Leta 1960 je prevzel posestvo. Oče in mati sta se preselila v novo zgrajeno stanovanjsko hišo, postavljeno na skrajnem oglu Dobrnikovega grunta. V njej sta nameravala preživeti mirna stara leta. Kot delovna človeka pa z ženo tam nista imela vedno kaj početi in sta se pogosto vračala na stari dom in še tam postorila eno in drugo. Sin, ki je bil ob prevzemu posestva star osemindvajset let, se je isto leto poročil. Čeprav sta bila mlada in sta prevzela urejeno kmetijo, je bilo za dva človeka dela vsekakor kar preveč. Kaj kmalu pa so se pojavile še težave. Mladi gospodar je po dveh letih hudo zbolel za pljučnico. Moral je na zdravljenje v Topolšico. Tam so ga zadržali deset mesecev. Starša sta uvidela, pa tudi mlada sta ju prosila, da bo sinu treba pomagati. Preselila sta se nazaj na stari dom, kjer sta pomagala pri vsem. In tako so složno gospodarili naprej. Ko se je sin vrnil z zdravljenja, mu je zdravnik odsvetoval težko delo na kmetiji. Začasno se je zaposlil pri gradbenem podjetju v Prevaljah kot skladiščnik. Redni zaslužek je bil zelo dobrodošel pri skromnejšem gospodarjenju na kmetiji. To še posebno, ker je oblast leta 1963 nacionalizirala dobra dva hektarja veliko in

najboljšo njivo na kmetiji Dobrnik, ki je ležala pod železniško progo. Sedaj je ostala na Dobrnikovem le še polovica nekdanje kmetijske površine. Za odvzeto zemljišče (na njem je bilo zgrajenih nad trideset privatnih stanovanjskih hiš) je Dobrnik (že star) dobil plačilo ter še odškodnino za zadnji posevek; tega je vložil v banko in z denarjem izplačal dediščino štirim dedičem, ena hčerka je dobila stanovanjsko hišo, sin Ivan pa neobremenjeno kmetijo. Ob izgubi najboljših njiv so se odločili, da opustijo vse poljščine, razen koruzne silaže. Redili naj bi samo krave mlekarice in tele. Tretjino mleka oddajajo na domu, ostalo pa v odkupnem podjetju. Da bi dosegli čimvečji in čimboljši pridelek travine, je bilo treba nabaviti stroje, urediti prostore in okolico. Tako so se stvari postopno urejale; nabava strojev (večji traktor s prikolico in priključki, kosilnica, cisterna za gnojnico in črpalka, nakladalec in trosilec gnoja – hlevskega in umetnega, sejnalnik koruze in zapraševalec, nakladalec travinje in silo-kombajn in seveda primeren plug za oranje dveh večjih njiv koruze, in nazadnje še balirka in dvigalo oz. viličar), urejanje prostorov (gradnja dveh silosov, preureditev hleva na več stojšč, šupa za stroje, higienski prostor za oddajo mleka na domu, prekritje strehe hleva, centralna kurjava, zunanji prostori), izboljšanje dovoznih poti, zgornji potoček je bil v sodelovanju s komunalno speljan v cevni vod, s čimer je preprečen nanos potočnega kamenja, na gornjem robu travnika je Komunalno podjetje postavilo razbremenilni bazen, od katerega se napaja voda za celotne Prevalje, za varnejšo pašo živine ob železniški progi se je postavil električni pastir in na parceli »Ciglanca« je bila speljana drenaža zaradi zamakanja. Z vsemi temi ukrepi in primernim gnojenjem se je prešlo na trikratno košnjo. S tem je v hlevu več krav, več mleka in več telic. Iz vsega naštetega se tudi vidi, koliko mora sorazmerno mala kmetija investirati, da si olajša delo in da pravočasno pospravi vse pridelke. Danes gospodari na Dobrnikovem Ivan Kordež in če bo usoda naklonjena, bo čez nekaj let prevzel gospodarjenje na gruntu Damjan.

Šesti rod Dobrnikov – Damjan Kordež, rojen 1960. leta

Damjan se je izučil za kmetijskega mehanika. To mu bo prišlo zelo prav, saj bo manjše okvare strojev tudi sam popravil. Po pridobitvi kvalifikacije je stopil v redno zaposlitev v podjetje »Gradis« na Ravnah. Ko je to podjetje objavilo potrebo po taki zaposlitvi v tujini, se je Damjan prostovoljno prijavil. In tako je bil tri leta zaposlen v Avstriji, kjer je pri podjetju pridobil sloves najboljšega vozača z buldožerjem. Že ob tem delu na tujem je pomislil na domači grunt z mnogimi robovi, grbinami, strminami in vdolbinami, ki bi se dale z buldožerjem poravnati. In sklenil je, da brez buldožerja ne gre domov. In res, ko se je vrnil, je s seboj pripeljal tudi srednje velik buldožer. S tem je v zadnjih dveh letih izravnal mnoge grbine, strme robove spravil v položnejše lege in tako pripravil zemljišče za lažjo obdelavo s stroji. Pred leti se je poročil s hčerko z ugledne kmetije, ki ima prav tako veselje do kmetovanja. Z možem imata hčerko in sina. Tako je rod Dobrnikov zavarovan za nadaljnji, sedmi rod Kordežev. ▲

Viadukt Dobrnik

S PROJEKTOM "ŽIVIMO ZDRAVO" V LIBELIČE!

NADA KADIŠ, dipl. med. sestra, vodja projekta

Zavod za zdravstveno varstvo Ravne na Koroškem je organizator projekta »Živimo zdravo«, ki ga bomo v času od decembra do aprila izvajali v lokalni skupnosti Libeliče. Namen projekta je preko spremembe življenjskega sloga zmanjšati obolevnost, invalidnost in smrtnost za kroničnimi nenalezljivimi obolenji, med katerimi so najpogostejša srčno-žilna obolenja, rakave bolezni, sladkorna bolezen, debelost, bolezen gibal itd.

Program, ki so ga zdravstveni delavci v Prekmurju povzeli od Ircev in ga prilagodili našim razmeram, so lani uspešno izvedli v enajstih pomurskih lokalnih skupnostih in v eni madžarski. Primer dobre prakse letos prenašamo

tudi v ostale slovenske regije. Projekt financira Ministrstvo za zdravje RS in občina Dravograd.

Program temelji na rezultatih zdravstvenega stanja slovenske in lokalne populacije, sloni na zmanjšanju dejavnikov tveganja preko spremembe življenjskega sloga, dosego ciljev pri izboljšanju lastnega zdravja pa zagotavlja z aktivnim sodelovanjem posameznika in lokalne skupnosti kot celote.

Zdravstveno stanje Slovencev ni spodbudno. Zbolevnost za kroničnimi nenalezljivimi boleznimi je precej višja od evropskega povprečja, povprečna doba preživetja Slovencev pa je za dobra tri leta krajša.

Razlike v dobi preživetja so zaznavne tudi znotraj Slovenije. Tako npr. Prekmurci umirajo v poprečju dve leti prej, kot prebivalci kraške regije.

Po analizi vseslovenske razi-

skave »Z zdravjem povezan vedenjski slog« je razvidno, da imamo Slovenci zelo slabe prehranske navade, da preveč kadimo in popijemo preveč alkohola, ob tem pa je primerno telesno aktivna le ena tretjina prebivalcev.

Izobraževanje bo potekalo v obliki delavnic, izvajali pa jih bodo lokalni strokovnjaki, ki tu živijo in delajo, zato poznajo posebnosti in življenje ljudi teh krajev.

Vsebine delavnic:

- ♥ spoznavanje dejavnikov tveganja in njihov vpliv na zdravje;
- ♥ določanje osnovnih dejavnikov tveganja udeležencem programa na začetku in na koncu izobraževanja (krvni tlak, holesterol, krvni sladkor, telesna teža, indeks telesne mase, procent telesnih maščob in telesna zmogljivost);
- ♥ preko promocije zdrave prehrane znižati porabo maščob

celodnevne energetskega vnosa, znižati porabo nasičenih maščob, povečati porabo škrob-nih živil (žita in žitni izdelki), povečati porabo zelenjave in sadja (v vsakem obroku sadje in zelenjava), zmanjšati porabo sladkorja, zmanjšati porabo soli, omejiti prekomerno pitje alkohola, znižati prekomerno telesno težo ter spodbuditi večjo pridelavo zelenjave predvsem na zdravju prijazen način;

- ♥ spodbuditi čim več ljudi za redno telesno dejavnost;

- ♥ poučiti ljudi o telesnih spremembah v smislu zgodnjega odkrivanja vseh vrst raka, vključno z učenjem samopregledovanja dojk in mod na specialnih modelih.

Organizatorji upamo, da se bo projekt vresel v lokalno okolje in izboljšal kvaliteto življenja ljudi v Libeličah in okolici. ▲

PRAZNUJEMO

RAVNIK NA PERNICAH - 80 LETNIK RUPERT KRAJNC

K. VALTL

Kmet in človek z veliko začetnico!

Rodil se je pred osemdesetimi leti na Napečnikovi domačiji, na eni najbolj strmih, kar pomeni zelo težavno kmetijo, ki zahteva klene ljudi, kjer preživetje iz človeka izmozga zadnje trohe moči, domačijo, kjer so samo pridne roke premalo in je treba tudi razumnih, pretehtanih odločitev. Je bil morda med drugim tudi to vzrok, da so iz te hiše šli v svet po znanje že skoraj pred dvema stoletjema?

Pred osemdesetimi leti je pomenilo, da je imel mladi Rupert Krajnc že v zibelki srečo, saj je prišel na tukajšnji strmi svet po tisti prvi vojni, ki je tudi tem krajem pobrala veliko večino fantov in mož. Tako je na domači kmetiji preživel takrat za kmetijstvo izjemno

kruti čas, ko je kmetija za kmetijo letela »na boben«, ko so ugašale kmetije in nastajale »hube« takratnih mogočnikov. Je eden zadnjih, ki pomni trde skorje takratnega kmečkega kruha, ve, kako težko je bilo priti do novega »gvanta« in ve, kako malo je bilo razvedrila.

Nekoč je dejal, da je vendarle imel v življenju poln »krušjen« sreče. Domači so ga poslali v šolo in bil je eden prvih šolanih kmetov v širši krajini, saj je uspešno končal takratno kmetijsko šolo, ki je času primerno dala veliko znanja. Žal pa je za svojo polnoletnost dočkal drugo svetovno vojno. Podobno kot vsi fantje teh krajev je bil vpoklican v nemško vojsko. Nič dopustov, nič domačega kraja! Tu so bili partizani in vojaki v te kraje niso

Ata Ravnik v krogu svojih najdražjih.

smeli na dopust. Kazen za nekaj, za kar niso bili krivi. Pa je preživel fronte in kot so pravili

takrat ljudje se je po vojni »napol živ« vrnil na domačo kmetijo. Vse pušča v človeku

sledi, nagrizi zdravje, pa tudi izostri modrost in naredi človeka preudarnega, vztrajnega,

Nekaj let po vojni se je priženil kar na sosedovo – Ravnikovo domačijo. V njegovih »muzikantarskih« krogih so ga radi dražili, da je dolgo izbiral.

To je kar priznal, ampak vedno je dodal, da je od daleč naokoli izbral najboljši in najbolj pridno dekle! Bil sem na njegovi štirideseti obletnici poroke, ko je pred otroki potrdil, da je to bila to zelo kratka doba. Da je štiri-deset let kratka doba, je mo-goče samo v družini, ki se je znala razumeti, potrpeti drug z drugim in si pomagati. V kul-

turi, še posebej v Perniški godbi na pihala, ima svoje častno mesto in ob letošnji stoletnici godbe so mu zapisali posebno posvetilo. Vsekakor zaslu-ženo.

Bil je med obnovitelji godbe po drugi vojni in je ostal njen aktivni član v pozna leta oziro-ma dokler ga niso zamenjali sinovi in vnuki. Ja, tudi za godbo je bil njegov dom vedno odprtih vrat!

Starejši ga bodo poznali tudi kot akterja v raznih igrach, predvsem pa kot poznavalca raznih kmečkih običajev in starih plesov. Pri folklorni po-stavitvi in zapisu le-te je veliko pomagal. V njegovem življenju je še ena, že skoraj poz-

abljen doba. Takoj po iz-gradnji HE Vuzenica so pričeli z elektrifikacijo Pernic in širšega območja. Za današnji čas domala neverjetno, a bilo je tudi veliko nasprotovanj: »Če so lahko oče, bomo še mi brez teh nevarnih drogov, ko ti rado pogori, povsod udari strela pa še bi lahko našte-vali«. Bil je med soorganiza-torji, med delavci, ne samo pri elektriki tudi pri izgradnji cest, in ko smo leta 1968 gradili novo šolo, smo jedli Ravnikov kruh.

Do današnjih dni smo mar-sikaj pozabili, vendar ne toliko, da ne bi znali ceniti nje-govega dela za Pernice, Gortino, Mlake in seveda tudi

za njegovo družino. Otroci morajo nekaj znati, imeti vsaj poklicno izobrazbo in če se le da čimveč znanja. Že njegovi predniki so čutili, so vedeli za to nujno potrebo, on pa jo je poizkušal nadgrajevati. »Kdor ničesar ne naredi, ni vredno, da živi« je bil le eden od nje-govih pogledov na življenje. Čeprav ga zdravje že daje, mu najbrž mnogi želijo še mnogo let. Samo, da bi bil med nami.

Pa še en rekord hrani. Tu in daleč naokoli je bil zaželen in znan »camer«! Pozna običaje, zna zastaviti besedo in pove-dati tako, da je polna smeha in da hkrati nikogar ne zaboli ali prizadene. ▲

ZLATA POROKA MILKE IN TINETA KNEZ

PETER CESAR, inž. gozdarstva

V mesecu novembru sta praznovala 50 let skupnega življenja Milka in Tine Knez iz Starega trga. Ona, nekoč Selanka – Šularjeva Milka, on – eden številnih otrok na Gorjakovi domačiji nad Starim trgom, sta se spoznala pred mnogimi leti, v času povojne obnove dežele. Spoznala sta se na Selah – pri Roku, na goteh na Uršljo goro in pri Šularju, kamor je Tine sprva hodil k Milkinemu očetu po lovske nasvete. Vzklija je med-sebojna ljubezen med dvema mladima, ki jima ni manjkalo življenjske energije in načrtov za prihodnost.

Civilno sta se poročila v Slovenj Gradcu, čez tri dni pa so se svatje zbrali na Selah in opravili še cerkveni obred pri Sv. Roku, z blagoslovom g. Ksaverja Meška.

Tine je bil na domačiji izbran za naslednika, zato je Milko pripeljal na Gorjakovo domačijo. Prevzela sta strmo in zahtevno kmetijo, saj že domače ime »pri Gorjaku« pove, da je delo na tej kmetiji pravo gorje. Poslopja so bila dotrajana, da-jatve velike, dohodki skromni. Kljub vsem težavam sta vztrajala in zmogla vse kar sta si zas-tavila.

Obnovila sta hišo, hlev in os-tala poslopja, ustvarila družino, z leti nakupila stroje, z veliko volje, medsebojnega razume-vanja in ljubezni do zemlje sta premagala vse ovire, ki so ju čakale na poti življenja. Kljub

Foto Peter Cesar

občasni bolezni zdaj enega, zdaj drugega sta še vedno vital-na dočakala svoj visoki jubilej. Pred leti je Tine praznoval svo-jih 80 let. S svojim vnukom Francijem tu in tam še vedno rad gre na lov. Milka je do pred kratkim še vozila avto. Oba pa sta najbolj vesela, kadar ju obišče kdo od številnih prijatel-

jev in znancev. Gorjakova do-mačija na grebenu nad Starim trgom, od koder je lep razgled na mesto, je vedno odprta pri-jaznim ljudem.

Danes na kmetiji gospodarja hčerka Ida z družino, njen mož Slavko hodi v službo, sin Franci študira, hčerka Kristina je sred-nješolka, po svojih močeh pa na

domačiji še vedno rada poma-gata Milka in Tine.

V krogu sorodnikov, prijateljev in znancev sta v cerkvi Sv. Radegunde v Starem trgu ob-novila zaobljubo izpred 50-ih let ter se sproščeno povese-lila pozno v noč.

Naj jima zdravje služi še na mnogo leta! ▲

LJUDJE

IN

DOGODKI

NASMEH ZA SREČO VSEH

LIDIJA JEROMEL, dipl. ekon.

Kako naj otroci koristno preživijo jesenske, pogosto imenovane tudi prvonovembrske počitnice, je vprašanje mnogih staršev, ki so v teh dneh v službi.

Na to vprašanje smo mladi animatorji odgovorili in hkrati oblikovali ter prvič izpeljali prireditev imenovano oratorij. Tako se je prvi dan, v ponedeljek, 27. oktobra, v Slomškovem domu v Mislinji zbralo okoli šestdeset otrok, drugi dan pa že sedemdeset.

Od ponedeljka do četrтка, 30. oktobra, so otroci v dopoldanskem času gledali lutkovno igro o Kekcu, nato pa pokazali svoja znanja in sposobnosti v delavnicah. Ustvarjali so z volno, s seme- ni, spoznavali novinarstvo, plesali, delali izdelke iz gline, oblikovali stenske slike, barvali različne ribice in izdelovali hostije.

Popoldanski čas pa je bil vsak dan nekaj posebnega: prvi dan so potekale igre brez meja,

naslednji dan lov za zakladom in obisk glasbenega gosta Stan- ka Beštra. V sredo nas je obiskal čarovnik Mirko Pihler, ki pa nas ni začaral in po končanem programu smo se sprehodili do bližnje cerkve sv. Ahaca, kjer smo skupaj oblikovali otroško - mla- dinsko mašo.

V četrtekovem popoldnevu so se otroci predstavili svojim staršem in najbližjim kot tudi sponzorjem ter vsem ostalim, ki so se

udeležili zaključne prireditve v Kulturnem domu Šentilj. Zahvala je bila namenjena vsem otrokom, njihovim staršem, animatorjem, koordinatorjem in seveda spon- zorjem, ki so pripomogli, da je oratorij 2003 z geslom **NAS- MEH ZA SREČO VSEH**, kar najbolje uspel.

V Šentilju pri Mislinji so otroci tako preživeli nepozabne dneve v krogu svojih vrstnikov in korist- no izkoristili počitnice. ▲

PGD MISLINJA OB MESECU POŽARNE VARNOSTI 2003

RADO JEROMEL

Prostovoljno gasilsko društvo Mislinja je za mesec požarne varnosti pripravilo program aktivnosti na področju opreme in preverjanja znanj in ravnanj ob nevarnostih požarov in drugih naravnih katastrof. Gasilsko dejavnost smo predstavili našim občanom, na primeren način pa tudi našim najmlajšim.

V okviru usposabljanja so člani PGD Mislinja sodelovali na

gasilski vaji GZ Gornje Mislinjske doline, kjer je bilo potrebno v razdalji slabega kilometra pripeljati vodo na požar, seveda s predpostavko, da na kmetiji ni vode in da je ni mogoče pripeljati s cisterno. Poveljnik Branko Smrtnik je vajo dobro ocenil. Med vajo so gasilci ugotovili, da so nekatere cevi že v slabem stanju in da prepuščajo vodo. Take cevi so med vajo izločili in

jih zamenjali z drugimi, kar je podaljšalo čas do začetka ga- šenja.

Vajo gašenja so izvedli v noč- nem času z uporabo plinskih mask. To vajo so simulirali v opu- ščenem tunelu železniške proge tako, da so uporabili dve dimni bombi. Ob tej vaji je poveljnik ocenil, da je novo gasilsko vozi- lo, ki ga je gasilsko društvo dobi- lo letos ob stoti obletnici obsto- ja, nudilo veliko koristnih aktiv- nosti pri prevozu opreme in gasil- cev.

Ob vaji so gasilci ugotovili, da bodo morali čim več vaditi, da ob nesreči ne bo prišlo do nepotrebnih zapletov ali neljubih nesreč reševalcev.

Gasilci PGD Mislinja so del časa namenili tudi druženju z drugimi gasilskimi društvi, s katerimi so izvedli nekaj manjših vaj o pripravljenosti.

Na našem območju gozdni požari niso pogosti, zato je bilo teh vaj manj, ne smemo pa nan-

je pozabiti.

Našim najmlajšim smo v gasilskem domu predstavili vozi- lo in gasilsko opremo. Osnovno- šolci so na natečaju, ki ga je razpisalo PGD Mislinja sodelo- vali z risbami in pesmimi na temo gasilstva. V osnovni šoli Mislinja deluje tudi krožek mladi gasilec pod vodstvom učiteljice men- torice Sonje Blažun, pomoč pa jim nudijo poveljnik društva Rudi Krebel in mentorji mladine. Ob pomoči gasilcev je bila na osnovni šoli Mislinja izvedena gasilska vaja evakuacije ob požaru.

Za občane je bil organiziran pregled gasilskih aparatov.

Gasilci smo v glavnem prosto- voljci, zato je potrebno večkrat letno organizirati vaje, na katerih ugotavljamo pomanjkljivosti tako na področju znanja kot na področju opremljenosti. Tako tu- di lažje planiramo nakup opre- me in potrebne izobraževalne programe za svoje člane. ▲

MARTINOVI DNEVI V ŠMARTNEM

FRANC JURAČ

V Primestnih vaških skupnostih Šmartno, Legen in Turiška vas so lepo praznovali martinove dneve. V dneh praznovanja so se zvrstile številne kulturne in športne prireditve, najbolj zaslužnim krajanom pa so podelili priznanja in plakete. Plaketo je med drugimi prejelo tudi Društvo upokojencev Šmartno.

Martinovih dnevov pa so bili veseli krajan Brd, ko so svojemu namenu predali asfaltirano cesto od kmetije Filar do kmetije Vinarnik v dolžini enega kilometra. ▲

1. Ob asfaltirani cesti so krajan Brd naredili še gasilski posnetek.
2. Asfaltirano cesto na Brдах je odprl kmet Peter Vinarnik
3. Tudi letos je Društvo upokojencev Šmartno pripravilo zanimivo razstavo.

Foto Franc Jurač

MARTINOVA PRIREDITEV MOŠT, VINO IN GLASBA

STANKO HOVNIK

Kulturno društvo Pameče-Troblje pri Slovenj Gradcu je 9. 11. 2003 v telovadnici osnovne šole v Pamečah organiziralo tretjo martinovo prireditev Mošt, vino in glasba.

V času okrog Svetega Martina je povsod veselo in vse se vrti okrog mošta in vina, zato so se v Pamečah odločili, da ga počastijo še z glasbo. Humorist Korl, preoblečen v Miha, je pomagal pri spremembi mošta v vino.

Poskrbel je tudi za smeh in dobro voljo.

Na tej prireditvi, ki je privabila številne ljubitelje polk in valčkov, so igrali:

Modrijani z Dobrne, dvojčici Vesna in Vlasta z Janezom iz okolice Poljčan,

Najlepši cvet iz Zagorja, Koroški jeklarji iz Raven na Koroškem, Stil 5

iz Radelj ob Dravi, Rosa iz Slovenj Gradca, Polka punce iz Vojnika in Vitezi Celjski.

Program je povezovala in vodila **Darja Vrhovnik**.

Prireditev je dobro uspela, saj je vsako leto bolj obiskana in je postala že tradicionalna.

Zahvala gre Kulturnemu društvu za dobro organizirano in uspelo prireditev. ▲

Foto Stanko Hovnik

POGORELO GOSPODARSKO POSLOPJE

FRANC JURAČ

V sredo, 5. novembra, je okoli pol devete ure zjutraj v Gorčah pri Libeličah pričelo goreti gospodarsko poslopje **Stanka Rožaja**. Gasilci, ki so nemudoma prišli na kraj dogodka, so s pomočjo domačinov na varno spravili živino in del kmetijskih strojev. Gašenje je bilo dolgotrajno in naporno, saj so morali preprečiti, da bi se ogenj razširil na druge objekte. Še pred prihodom gasilcev naj bi bil Rožajevim na pomoč priskočil 75-letni sosed Pavel Kramer, med nameščanjem vodovodnih cevi pa je menda doživel infarkt in tako umrl. ▲

Pogorelo gospodarsko poslopje Rožajevih

Foto Franc Jurač

MOTIVI VŽGANI V LES

FRANC JURAČ

Motive iz narave ali okolice radi spravljamo na papir. Vžiganje motivov v les pa je za mnoge prijeten in zanimiv konjiček. **Jože Kotnik in Alojz Tič** (na sliki z leve) iz Završ nad Mislinjo se s takim graviranjem, kot sama pravita, ukvarjata že lep čas in ustvarila sta že nekaj lepih motivov. Jože Kotnik jih je izdelal že preko dvesto, nekaj manj pa jih ima tudi Alojz Tič.

Da bi v les vžgane motive pokazala tudi drugim, sta svoje izdelke razstavila na razstavi Društva upokoencev Mislinja v dvorani v Šentilju. ▲

Foto Franc Jurač

ZVEZA HRANILNO KREDITNIH SLUŽB SLOVENIJE, p.o. LJUBLJANA
POSLOVNA ENOTA SLOVENJ GRADEC
Telefon 02 883 93 00

Blagajniška mesta:

Slovenj Gradec, Celjska 7
Mislinja
Dravograd
Radlje ob Dravi
Prevalje

tel. 02 88 39 313
tel. 02 88 50 210
tel. 02 87 70 140
tel. 02 87 70 150
tel. 02 87 50 220

V naši hranilno kreditni službi vam nudimo zaupno, zanesljivo, varno in gospodarno urejanje vaših denarnih zadev. Poslujemo s posluhom za vsakega komitent.

VARČEVANJE

Ponujamo ugodne obrestne mere za vse vrste vezanih tolarskih depozitov.

TRANSAKCIJSKI RAČUNI:

- za samostojne podjetnike, društva
- za imetnike dopolnilnih dejavnosti na kmetijah
- za fizične osebe

NOVA PONUDBA:

HRANILNA KNJIŽICA OBROČNEGA VARČEVANJA

KREDITI:

- vse vrste dolgoročnih in kratkoročnih kreditov, ugodno tudi za nakup kmetijskih zemljišč

DODATNA PONUDBA.

- **MAGNA** kartica
- plačilna kartica **ACTIVA** – možnost dviga gotovine na bančnem avtomatu
- vplačilno mesto za **vzajemne sklade KD Investments (GALILEO, RASTKO, KD BOND)**
- zavarovalniške storitve za zavarovalniško hišo **SLOVENICA**

OHRANJAMO TRADICIJO IN SKRIMO ZA RAZVOJ!

ZM d.d.
ZAVAROVALNICA
MARIBOR

PE Podružnica SLOVENJ GRADEC

tel.: (02) 88 12 700, (02) 88 12 730,

fax: (02) 88 12 737

IZBERITE MODRO SVOJO POT

**V 365 DNEH JE LAHKO SAMO
EN DAN NESREČEN.**

NE PUSTITE SE PRESENETITI.

Vaša Zavarovalnica Maribor d.d.

KONCERT OB STOLETNICI SMRTI SKLADATELJA HUGA WOLFA

STANKO HOVNIK

Društvo Huga Wolfa Slovenj Gradec je 6. in 7. novembra 2003 v Koroški galeriji likovnih umetnosti Slovenj Gradec ob stoletnici smrti skladatelja Huga Wolfa pripravilo dva koncertna večera.

Mladostna komorna dela Huga Wolfa je izvajal komorni zbor Carinthia Cantat pod vodstvom zborovodje **Toneta Gašperja** ter s solistkama **Aljo Primožič** in **Bojano Jordan**, na klavirju pa jih je spremljala **Maja Kastratovnik**. Zbor je zapel tudi nekaj skladb tujih in domačih skladateljev, Wolfovih sodobnikov. Prireditev je obiskalo veliko ljubiteljev komorne glasbe.

Drugi dan je bil v okviru koncertnega cikla »Wolf povezuje 2003« večer samospevov, ki so jih izvajali: **Andreja Zakonjšek** – sopran, **Marcos Fink** – bas in **Nataša Valant** – klavir.

Oba koncertna večera je snemal Radio Slovenija. ▲

SPOMENIK JOŽETU TISNIKARJU

IDA ROBNIK

Mestna občina Slovenj Gradec je s pomočjo donatorjev postavila spomenik svojemu največjemu umetniku, slikarju Jožetu Tisnikarju, sredi mesta pred Koroško galerijo likovnih umetnosti.

Slavnostna otvoritev spomenika je bila ob peti obletnici smrti slikarja, 29. oktobra 2003. Ob tem se je zbrala množica njegovih prijateljev in ljubiteljev njegovih del. Veličino svojega bivanja nam je Jože Tisnikar pustil v svojih neprecenljivo vrednih delih, ki jih je včasih podarjal za trenutek dobrega razpoloženja ali za zahvalo neki bolnišnici, za ozdravitev dobre mame, ki je nikoli ni poznal in svojemu mestu, ki ga ljudje prepoznajo po njegovem imenu.

Spomenik Jožeta Tisnikarja izpolnjuje mestno jedro v podobo kulturnega središča, ki ga je ovekovečil slikar s svojim življenjem v njem. ▲

Tisnikarjev spomenik sta odkrila ministrica za kulturo Andreja Rihter in župan Mestne občine Slovenj Gradec Matjaž Zanoškar.

OTVORITEV PRENOVLJENE VORANČEVE POTI V KOTLJAH

GORAZD MLINŠEK, univ.dipl.inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Letos je minilo sto deset let od rojstva Lovra Kuharja – Prežihovega Voranca. Pri Kotniku v Podgori se je rodil avtor številnih literarnih del, v katerih je opisoval življenje kmetov in železarjev pod Uršljo goro in Peco. Svojo mladost je Lovro Kuhar preživel v okolici Kotelj, pa tudi kasneje se je kot Prežihov Voranc rad vračal pod Uršljo goro. Mnogo poti spoznamo iz njegovih črtic. Letošnjo jesen so Kotuljci ob pomoči občine Ravne v spomin na koroškega pisatelja prenovili pred leti narejeno Vorančevo pot.

Otvoritev prenovljene Vorančeve poti je bila 19. oktobra v sklopu letošnjih Kuharjevih dnevo. V času od 19. do 25. oktobra so v Kotljah in na Ravnah potekale številne kulturne prireditve na temo iz življenja in dela Lovra Kuharja.

Osnovnošolci iz Kotelj in ravske osnovne šole Prežihovega Voranca so v parku v Kotljah ob bronastem kipu pobiča s solzicami, ki gleda proti Preškemu vrhu, pripravili lep kulturni program.

Kip je ustvaril akademski slikar Stojan Batič. Obiskovalci so se po končanem programu podali po obnovljeni Vorančevi poti iz Kotelj mimo Rimskega vrelca in Kotnikove domačije – Kuharjeve rojstne hiše – v Pekel, mimo Kogelnika, Ivarčkega jezera, Šratneka, Prežihovine, kotuljskega pokopališča in nazaj v Kotlje.

Pot je označena z lepimi lesenimi smerokazi, za boljše spoznavanje okolice ob poti, ki jo je opisoval Lovro Kuhar – Prežihov Voranc, pa se lahko poslužimo slikovite zloženke – vodnika po Vorančevi poti.

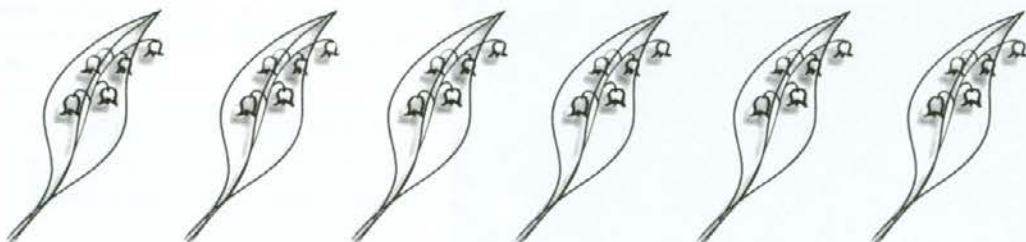
Vsem, ki so vložili veliko truda v nastanek in prenovitev te zanimive poti čestitam!

Pričetek Vorančeve poti v centru Kotelj

Pričetek Vorančeve poti v centru Kotelj Foto ▲ Gorazd Mlinšek

SVOJEVRSTEN MUZEJ JOŽETA KERBIŠA

LUDVIK MORI

Že dolgo je v meni tlela tiha želja, da bi »porajžal« v oddaljeno Kaplo, da spoznam njene naravne lepote in morda še kakšno etnološko zanimivost. Ta želja se mi je letos junija nepričakovano izpolnila, ko se mi je za spremstvo s svojim jeklenim konjičkom ponudil domačin Blaž Cojzer iz Spodnje Kaple, po domače Šušter.

Najprej sva se udeležila službe božje, po maši pa sva obiskala pesnika in pisatelja, kaplana Aleksandra Rauterja ter dekana Igorja Glasenčnika, ki je tudi vnet pisatelj, pesnik, režiser in igralec v številnih lepih igrah. Prijetno je bilo klepetati z njima. Ogledala sva si še vse razgledne točke Kaple, pozno popoldne pa sva prispela do obmejne kmetije Čuman, kjer prebiva Jože Kerbiš, mojster izdelovalec umetnih predmetov in prijatelj narave in vsega lepega, kar uvrščamo v vrednote kulturne krajine. Jože je tudi vnet zbiralec starin, ki jih je zbral več kot petsto šestdeset in jih hrani v podstrešni sobi. To je njegov lastni muzej. Tu ima skoraj vse pripomočke, ki so jih prebivalci podeželja uporabljali pri vsakdanjih opravilih. Med njimi so tudi stvari, stare več kot sto petdeset let, precej predmetov pa je v pomanjšanem merilu izdelal sam. Tudi zunaj v naravi ima nedaleč od doma čudovit muzej,

kjer ima miniaturne, ročno izdelane žage, mline in stope, ki na posebne vzvode tudi delujejo. V bližini je čudovito, idilično jezero, kamor si umetnine hodijo ogledovati domači in tuji turisti, med katerimi je precej Avstrijcev, kar potrjujejo vpisi v spominske knjige s čudovitimi verzi in pohvalami. Tudi njegova tristo let stara hiša, ki je zelo dobro ohranjena in urejena, je pravi čar za kraj. Vsega tega ne morem opisati, ampak si je treba ogledati.

Jože Kerbiš gospodari na svoji kmetiji, ob tem pa priskoči na pomoč, kjerkoli je treba. To dokazujejo tudi številna priznanja, ki jih je v zadnjih letih prejel za svoje udejstvovanje v krajevnih ter širših skupnostih. Med njimi je ponosen na »Priznanje za izreden čut do narave in okolja«, priznanje za 3. mesto najlepše urejenega doma in okolice, priznanje lovske družine za dolgoletno sodelovanje ter priznanje župnije Kapla za trud ob posvetitvi zvonov, priznanje občine Ribnica – Podvelka ob 940-letnici Kaple za doprinos k razvoju kraja, priznanje Prostovoljnega gasilskega društva pri njegovem razvoju in še na katero.

Ta zapis želim končati z željo, da bi Jožetu zdravje še naprej služilo in da bi še dalje uspešno bogatil svoj muzej. ▲

Jože Kerbiš je izdelal lepe okvirčke za skrivnosti rožnega venca.

Čumanov muzej

Foto ▲▼ Ludvik Mori

DA BI NAS PESEM KOT SONCE GRELA SKOZI VSE LETO

LUDVIK MORI

K tej misli bi dodal še pogovor:

»Kdor poje, slabo ne misli.«

Na Koroškem in morda še kje je navada, da si pred božičem voščimo blagoslovljene in lepe praznike ter z zdravjem in srečo obdarovano novo leto.

Še ne tako davno so ljudje na podeželju opravljali vsa dela za pridelavo hrane, kurjave, krme, čiščenje in pranje ročno ali s pomočjo živine.

Mnoga izmed teh opravil so bila naporna in utrudljiva, kljub temu pa so ob delu zapeli,

da so pozabili na utrujenost in skrbi, ki so jih spremljale.

Starejši so pravili, da je bilo tam, kjer so več prepevali,

manj družinskih sporov. To drži še danes,

le da se pesem doma bolj poredko sliši.

Pomislite na stare čase, zapojte in lepo vam bo pri srcu,

pa tudi na tistie, ki so v vaši bližini,

boste prenesli dobro razpoloženje. ▲

Perniške pevke

Foto Ludvik Mori

* 1912
+ 2003

V SPOMIN

MARIJI PODLINŠEK – BICI MARICI

Pokalo je drevje v mrazu in pokala so naša srca od bolečine, ko smo se v začetku februarja na pokopališču Barbara poslavljali od Podlinšekove bice Marice.

Le dober mesec pred tem, v prelepem božičnem času, smo se zbrali pri Marinu v Šentanelu in skupaj z Marico praznovali njen visoki jubilej, 90-letnico. Skupaj s svojimi najbližjimi je proslavljala do jutranjih ur. Zato smo toliko težje sprejeli novico, da je zbolela in kmalu zatem je njeno šibko telo izgubilo svoj poslednji boj.

Marica ni bila velika ženska. Nikoli je niso pokazali na televiziji ali pisali o njej v časopisih, vendar je za nas, ki smo jo poznali in smeli z njo deliti njeno življenje, bila velika in mogočna. V tej drobni ženici se je skrivala neizmerna moč in velika ljubezen.

Doživela je dve svetovni vojni, štiri države, tri kralje in nekaj predsednikov.

Marica se je rodila 26. decembra 1912. leta v bajtarski družini pri sv. Duhu. Mati je ni mogla položiti v mehko zibel in ji omogočiti varne prihodnosti.

»Njena zibel so bili razgoni, brazde, zare, kjer jo je žgalo sonce in močil dež, ob njeni zibelki so popevale tutujke in prepelice, svetila ji je strela, budil jo je grom«, bi zapisal Prežihov Voranc.

Otroštvo in mladost je preživela na pašnikih in v družbi dekel. Menjavala je strehe in domove, dokler ni našla svoje sreče. Leta 1936 se je poročila s Tonijem in skupaj sta poprijela za delo, da bi čimprej uredila domovanje za prihajajočo družino. Na Encnovem sta našla streho in ustvarila dom. Toni je težko delal v rudniku, njena služba pa je bila doma pri otrocih in na dnini. Njen delavnik ni meril ur, vstajala je prva, legla zadnja, tudi ponoči je večkrat vstajala in bedela.

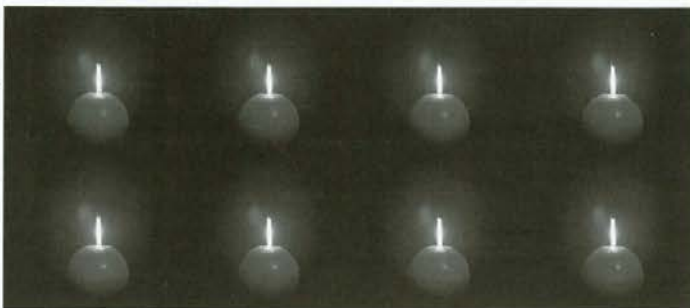
Ni ji bilo težko, tako kot ni težko nobeni materi, ki ji je dano gledati kako odrasčajo otroci.

Mogočen rod stoji danes na njenih koreninah; rodila je tri otroke: Elico, Franca in Florjana, z njimi je prišlo devet vnukov, enajst pravnukov in prapravnukinja.

Vso njeno dobroto in ljubezen so ji njeni najbližji vračali v zadnjih letih. Sin Florijan ji je nudil topel dom in oskrbo. Njen dom so bila vedno odprta vrata, kjer sta te pričakala smeh in dobra volja. Dobrodošli smo bili vsi, sorodniki, znanci ali le obiskovalci. Nismo prihajali po darove, vendar nikoli nismo odšli prazni, za vsakega od nas je imela prijazno besedo in od nje smo odhajali z veliko dobre volje in optimizma.

Vsak po svoje smo v dneh po njeni smrti prebolevali bolečo izgubo. Slovo je bilo težko, vendar bodo ostali lepi spomini. Samo teh človeku nihče ne more vzeti.

Veronika Kotnik

SPOMIN

Letos, 22. avgusta 2003, je minilo pet let od smrti

BERNARDA KRESNIKA,
po domače Krenkerjevega Nadija,
z Legna pri Slovenj Gradcu.

Ko zaželim si bližine, gremo tja v mirni kraj tišine.
Tam srce se tiho zjoče, da te ni, še vedno verjeti noče.

Vsi njegovi

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame in ome

GABRIJELE STRNAD

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in znancem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti, ji darovali cvetje, sveče in svete maše, nam pa ustno in pisno izrazili sožalje.

Hvala nadžupniku gospodu Rataju za lepo opravljen pogrebni obred in sveto mašo, g. Mrzdovniku za ganljive besede slovesa, g. Ridlno in cerkvenemu pevskeemu zboru, moškemu pevskeemu zboru Podgorje in g. Repniku za odigrano Tišino. Iskrena hvala Komunalnemu podjetju Pogrebne službe, g. Andreju Gregorju.

Vsem in vsakemu posebej – iskrena hvala!

Žalujoci: sin Marjan z družino.

Zaradi neljubih napak v priimku in besedilu ponovno objavljamo zahvalo in se vsem prizadetim opravičujemo!

Uredništvo

ZAHVALA

Ob smrti naše drage mame, babice in prababice

MARIJE KNAP Iz Podgorja pri Slovenj Gradcu

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste nam v trenutkih žalosti pomagali, nam stali ob strani in darovali sveče, cvetje in svete maše ter jo pospremili na njeni zadnji poti. Hvala gospodu župniku Leopoldu Koratu za pogrebni obred, pevcem za zapete žalostinke, govornici Anici Meh za poslovilne besede in izvajalcu Tišine.

Žalujoci vsi njeni

* 1933
+ 2003

ALBERT VERDNIK

Ko smrt iz naše sredine iztrga dragega moža, očeta, soseda in prijatelja, se šele tedaj zavemo, da je bila njegova življenjska pot le kratek sprehod skozi čas, katerega smo preživljali skupaj z Albertom Verdnikom, gospodarjem Lakovnikove kmetije v Šmiklavžu. Sredi najlepših let življenja je moral umreti pod težo bolezni, ki mu je že pred leti načela zdravje. Niti domači, še manj pa prijatelji, niso pričakovali, da se bo njegova življenjska pot tako hitro in nepričakovano končala.

Albert Verdnik se je rodil 2. oktobra leta 1933 na Lakovnikovi kmetiji, kjer je preživel otroška in pozneje fantovska leta. Že tedaj je neizmerno ljubil zemljo, zato je po starših nasledil kmetijo. Ker pa je kmetija za dobro gospodarjenje zahtevala pridne roke, se je leta 1956 poročil in z ženo Kristo sta si na Lakovnikovi kmetiji ustvarila lepo družinsko ognjišče, v katerem sta se jima rodili hčerki Majda in Jožica.

Lakovnikova kmetija, na kateri je pokojni dolga leta gospodaril, je velika in vseskozi je vanjo veliko vlagal. Ker je vedel, da brez vlaganja v njen napredek nima prihodnosti, je na kmetiji veliko postoril in posodobil, da je bilo delo še lažje in hitro opravljeno. Pri gospodarjenju pa mu je precej pomagal tudi Maks. Albert je bil dober sosed in prijatelj. V stiski je vedno priskočil na pomoč. Nikoli in nikdar ni poznal odklonilne besede. Bil je odprtega srca in na njegovi kmetiji so bila vrata odprta za vsakega, če pa se je pri hiši oglasil popotnik, je zanj imel lepo in prijazno besedo.

Ko se je pred leti poročila hčerka Majda, je k hiši prišel zet Janko. Pokojni Albert jima je predal posestvo in vesel je bil, da je kmetija prišla v pridne roke, saj lepo nadaljujeta in sodobno gospodarita.

Na pokojnega Alberta bodo ostali lepi in nepozabni spomini. Njegovo vse prehitro slovo je huda izguba za vse domače in za lepo urejeno Lakovnikovo kmetijo, katere vrata gorice so se za njim za vedno zaprla. V spomin mu naj zvonijo zvonovi šmiklavške cerkve, katerih boter je bil tudi on.

Franc Jurač

ZAHVALA

Ko življenje tone v noč,
še žarek upanja si išče pot,
ostala pa je bolečina
in tiha solza večnega spomina.

Ob boleči izgubi dragega moža in očeta

ALBERTA VERDNİKA, Lakovnikovega očeta

iz Šmiklavža, se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so ga spremljali na zadnji poti, nam pomagali, izrekli sožalje, darovali vence, cvetje, sveče in za svete maše. Iskrena hvala patronažni sestri Andreji Šavc, govorniku Jožetu Mirkacu in Vinku Šmonu za ganljivo izrečene besede slovesa, gospodu župniku Tinetu Tajniku za opravljen pogrebni obred, graškogorskim in domačim cerkvenim pevcem za zapete žalostinke, praporščakoma in zastavonoši, godbeniku za odigrano Tišino ter pogrebni službi Jerneja Zaveršnika iz Šentilja pri Mislinji.

Žalujoči: žena Kristina ter hčerki Nada z Jankom in Jožica z družino.

ZAHVALA

Ob vse prerani izgubi našega dragega sina, brata in nečaka

IVANA DVORJAKA

iz Gornjega Doliča 75

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, znancem in prijateljem, ki so ga spremljali na prezgodnji zadnji poti ter mu darovali vence, cvetje, sveče in za svete maše. Hvala govorniku Francu Juraču za izrečene besede slovesa, gospodu župniku Mirku Horvatu za pogrebni obred, cerkvenim pevcem za zapete žalostinke, godbeniku za odigrano Tišino ter pogrebni službi Jerneja Zaveršnika iz Šentilja pri Mislinji.

Žalujoči: mama Elizabeta, oče Vinko, sestra Tatjana, teti Jožica in Elica ter stric Miran z družinami.

ZAHVALA

24. junija 2003 nas je po hudi in neozdravljivi bolezni v tridesedemdesetem letu starosti za vedno zapustil naš dragi oče, dedek in tast

STANKO OGRIZ, z Legna 155

Kruta usoda pa je hotela še več, vzela nam je tudi mamo. 31. oktobra 2003 je za vedno odšla od nas naša draga mama, babica in tašča

ANGELA OGRIZ, rojena FIŠER, z Legna 155.

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom ter vsem dobrim ljudem, ki ste nam v hudih trenutkih priskočili na pomoč, darovali vence, cvetje, sveče in svete maše. Še posebej pa se zahvaljujemo vsem tistim, ki ste nam materialno in z delom olajšali trenutke nemoči.

Posebno zahvalo izrekamo osebju kirurškega oddelka 2 Splošne bolnišnice Slovenj Gradec in govorniku Radu Kresniku za v dno duše segajoče besede slovesa.

Žalujoči: hčerka Cvetka z družino, sin Peter z družino in sin Rajko.

Ko zaželim si tvoje bližine,
grem tja, v ta kraj tišine.
Tam se srce tiho zjoče,
Kar se je zgodilo, verjeti nečem!

SPOMIN

Drugega julija bo minilo dve leti, odkar nas je zapustil naš dragi mož, oče in dedek

JOŽE RAMŠAK, Turnarjev Jože.

Hvala vsem, ki se ga spominjate, se ustavite ob njegovem grobu in prižgete svečko.

Žalujoči njegovi

Che Ho jo! Je bil pozdrav Branka Klemna.

BRANKO GABRIJEL KLEMEN PIJANČEK

BERNARDA

že bila omadeževana z besedo pijanček. Nisem mogla dojeti te besede in je še danes ne morem. Ob njej me vedno stisne v prsih, tako kruta in zoprna je! Kaj vse jo spremlja: kletvice, sovraštvo, žalitve. Če je že beseda tako poniževalna, kaj je potem šele s človekom, ki jo nosi? Vem, da je bil tudi on mnogokrat omadeževan, ponižan in obtožen. Velikokrat tudi po krivem! Delal je in bil izkoriščan! Pa kaj zato, je le ubogi pijanček!

Prosil je in so mu dali s posmehom na ustih. Naj mu bo, saj je pijanček!

Kadar ni uspel izprositi, je vzel sam! In sledila je kazen, klofuta okrog ušes! On tega ne sme, ker je pijanček!

Norčevali so se iz njega, ga dražili in ga za kozarec pijače ali par cigaret vzpodbujali k neumnostim! Vse le zato, ker je bil pač čisto navaden človek; niti človek ne, ampak pijanček!

Pa se je kdaj kdo izmed nas vprašal, kako se je počutil on ob vsem tem in zakaj je postal vse to, kar ga je bremenilo? Je bila krivda res samo njegova? Smo tudi mi, družba, ki smo ga obkrožali, pripomogli k temu. Mislim, da je v vsakem izmed nas kanček krivde, le da se tega ne zavemo. V svojem egoizmu smo bili gluhi in slepi za njegova čustva. Kaj nas brigajo drugi! Mogoče bi pomagala prijazna beseda in topel stisk roke, ko je bil obupan. Mogoče bi zadrževali pet minut, da bi prisluhnili njegovim težavam! Mogoče ravno takrat ni bilo prijatelja in je zato žalost utopil v sladki omami pijače! Mogoče bi ... Kaj vse je lahko mogoče, in kaj bi lahko bilo drugače, manj boleče zanj in za njegove, ki so ga kljub vsemu imeli radi. Mnogo je domnevanj sedaj, ko je prepozno.

Branka je življenje vodilo po svoji poti, ga neusmiljeno premetavalo, padal je, se pobiral in spet padal. Vedno globlje je padal v brezno opojne omame, iz katere se kljub vsem prizadevanjem ni uspel izvleči. Mnogokrat, ko sva se pogovarjala mi je dejal:

»Boš videla, da se bom pobral in vsem prizadevanjem ni uspel izvleči. Mnogokrat, ko sva se pogovarjala mi je dejal: »Boš videla, da se bom pobral in vsem dokazal, kaj zmore KGB!« To je bil njegov psevdonim, ki si ga je sam nadel. Bile so le začetnice njegovega imena in priimka: Klemen – Gabrijel – Branko. Vesela bi bila, če bi mu uspelo, a sem vedela, da je njegova volja mnogo prešibka in da je krog njegove istoisemske bratovščine prevelik. Lahko je nekaj želeli in obljubiti v prazno, a mnogo težje je to storiti in brez veliko truda tudi ni uspeha.

Večkrat se mi je zasmilil, ko sem ga opazovala v njegovem propadanju. Še zlasti takrat, ko je bil grajan in včasih še tepen za malenkosti, ki jih je zagrešil. Pač zato, ker je bil pijanček, ki ni bil maščevalen.

Mnogi ga niso mogli sprejeti takšnega, kot je bil. In pred leti se je tudi meni zgodilo to,

kar še danes obžalujem in me je sram, čeprav mi je on že zdavnaj odpustil in pozabil. Tudi sama sem se mu pustila spraviti ob živce (za kar je bil strokovnjak) in sem mu pripeljala krepko zaušnico. Vedno se bom spominjala tistih njegovih oči, polnih solza, pripravljenih, da zdaj zdaj spolzijo po licu, in žalostnega pogleda, ko mi je dejal: »Ti me kar udari, jaz sem srečen, da se me le dotakneš!« Te besede so me razorožile za vselej in nikoli niti pomislila nisem več na kaj takega, pa čeprav mi je še tako »hodil« po živcih. Marsikdo mi je očital, zakaj ga prenašam in ga ne vržem iz lokala, ampak zame je bil kljub vsemu ČLOVEK. Človek, ki je bil s svojim litrom vina tako hvaležen za nekaj minut toplega kotička v mrzlih zimskih dneh; minut, ki so se ponavadi razvlekale v ure. Mogoče res ni bilo prav, da sem mu to dovolila, a nisem imela srca, da bi ga spodila, kajti tudi on je bil oseba, potrebna prijazne besede in pomenka, za kar mi je bil hvaležen. Včasih je bilo prijetno klepetati z njim in obujati stare spomine, zame pa tudi izkušnja več ob pripovedovanju o njegovi zablodi, ki sem jo skušala razumeti.

Sedaj počiva v prezgodnji gomili, brez sovraštva in zaničevanja, mogoče le s kapljico kesanja, ki se porodi v srcih tistih, ki smo ga kdaj prizadeli. S seboj je odnesel vse skrivnosti in navade svojega življenja in za seboj zabrisal sled, po kateri mu je sledilo ime PIJANČEK!

NOCOJ

Pustim, da psa me vlečeta po cesti, noge premikam togo kot Ostržek, odkar te ni, se čutim kot izvržek, ne ljubi se mi ne besed, ne misli presti.

Zdim se kot klovn v prazni dvorani, ki več ne joka, na tla se sesede in gleda mačko, ki v kotu prede, a se še ta iz nje tiho odstrani.

Dvorana mu je še najbolj prijazna a meni prostranstvo, večerno nebo, kot da nocej me zvezde stoično zro.

Spustim psa, da drvita kot blazna, kaj bi ju mučila, težke kot skala so moje misli, rada bi se zbrala.

MILENA CIGLER GREGORC

IZ NAŠIH KRAJEV PRAZNOVANJE FARNEGA "PATRONA" ALI LEPA NEDELJA

God farnega »patrona« ali lepo nedeljo so že nekdanj v vsakem kraju ali fari zelo slovesno praznovali. Za ta dan je marsikdo prej celo leto varčeval, samo da se je lahko takrat pokazal s čim novim na sebi. Posebno mladi fantje in dekleta so se pri procesiji radi postavljali z novo obleko ali s tistim, kar so si pač lahko privoščili. Tudi pri nas na Razborju smo vedno slovesno in s spoštovanjem obhajali praznik in god našega farnega patrona sv. Danijela, ki je 21. julija vsako leto. Na ta dan smo se pripravljali že nekaj časa prej, posebno cerkvena ključarja, ki sta bila odgovorna, da je svečanost potekala po programu. Organist in pevovodja, ki je vodil petje pri slovesni maši in procesiji pa se je moral še posebej potruditi s svojim zborom, saj se je slavnost v veliki meri odražala v lepem in ubranem petju pri maši in procesiji.

Na ta dan so radi prišli tudi ljudje iz sosednjih krajev in far, sploh če je bilo lepo vreme, zato je bilo treba kraj in cerkev še posebej urediti. Dekleta so morala očistiti in okrasiti cerkev, fantje pa vse štiri kapelice in pot, kjer se je odvijala procesija, da je bilo vse v cvetju in v zelenju, kar je še posebno poudarjalo slovesnost dneva.

Razborski cerkveni pevski zbor je bil že nekdanj, še v mojih šolskih letih, eden izmed najboljših v starotški dekaniji, posebno v času, ko ga je vodil danes že prek devetdeset let star organist in pevovodja Jože Lesjak, ki je prišel k nam iz Mozirja. Solarji smo se morali vedno skupinsko udeleževati procesij in z velikim spoštovanjem in radovednostjo smo opazovali potek slovesnosti. Mene je vedno prevzelo lepo in ubrano petje cerkvenega zbora in želel sem sodelovati v njem, a ta želja se mi je uresničila šele po vojni.

God sv. Danijela, farnega patrona, se praznuje vedno na nedeljo, ki je temu datumu bližja. Ta čas je bila po hribovskih kmetijah košnja navadno že končana, pa tudi že velik del žetve ozimnega žita, če je bilo lepo in ugodno vreme. Ljudje so se v cerkev radi prišli zahvalit za dobro letino in lepo vreme, po cerkvenih slovesnostih pa so vsi radi zavili v gostilno k Pečolarju na kozarček vina in pogovor o vremenu, delu in letini ter o raznih drugih dogodkih, ki so se zgodili.

Da bi obudili spomin na tiste lepe čase in praznovanja, objavljam sliko razborske farne cerkve in vseh štirih kapelic ob poti, kjer je procesija hodila že pred stoletjem. Spomnili se bomo vseh tistih, ki smo nekdanj s pesmijo sodelovali pri tem in tako pripomogli k slovesnosti dneva in kraja. ▲

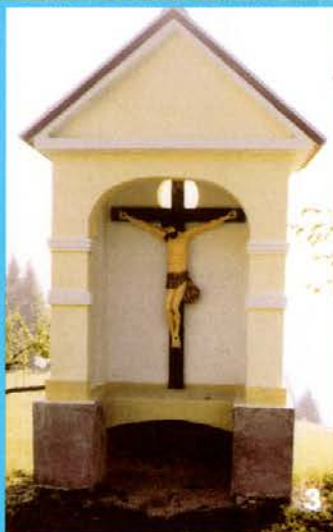
To so posnetki Razborske farne cerkve sv. Danijela ter vseh štirih kapelic, kjer je ob slovesnostih šla procesija in se je prepevalo, ob kapelicah pa se je bral in pel evangelij.

1. Razborska farna cerkev Sv. Danijela.
2. Ramška kapelica Matere božje, kjer se je bral prvi evangelij.
3. Žuželova kapelica sv. križa, kraj drugega evangelija.
4. Končeva kapelica Matere božje, molitev in petje tretjega evangelija.
5. Kapela sv. križa pri cerkvi in branje zadnjega, četrtega evangelija.

Tekst in foto **RUDI REBERNIK**

2

4

5

NEVERJETEN ULOV

SILVO JAŠ

Jože Kos iz Pameč pri Slovenj Gradcu je že vrsto let ribič z dušo in srcem.

Že v otroških letih se je srečeval z vodami, ko je odrasel pa je kmalu postal član Koroške ribiške družine. V svoji pestri ribiški karieri je na suho spravil že veliko kapitalnih sladkovodnih rib in mnoge krasijo njegov ribiški kotiček, saj jih je pred leti sam tudi prepariral in so sedaj kot nekakšni življenjski mejniki in spomini na nepozabne trenutke, preživete ob vodi.

Jožetu pa se je v letošnji ribiški sezoni nasmehnila še posebej velika, izredna ribiška sreča. V Pamečah, kjer je bila nekoč mala vodna elektrarna, je iz reke Mislinje na suho spravil samca

potočne postrvi – še s tistimi pravimi rdečimi pikami. Seveda je v krogu zapriseženih ribiških prijateljev »strokovno ocenjeval« njegove dimenzije. Kazalci na tehtnici so pokazali kar 2.44 kg, v dolžino pa je meril 62 cm. Ribiška družina je ocenila starost med deset in enajst let. Na suho ga je spravil z »muho potezansko«, imenovano tudi »prince«. To je njegova življenjska trofeja salmonidnih voda in zaradi njegovega iskrenega odnosa do voda in ribjega življa v njih mu jo še kako privoščimo. Jožetova »potočnica« iz Mislinje pa je doslej tudi največji uplenjeni primerek rek Meže, Mislinje in Suhodolnice v Koroški ribiški družini. ▲

Foto SILVO JAŠ

ZLATA JESEN

BERNARDA

»Zlata jesen« radi rečemo temu tretjemu obdobju leta, ki nas zasuje s številnimi darovi in prelepimi barvami, ki krasijo naravo. Z umetniškimi oblikami in barvami prekosi vse slikarje, pa naj se še tako trudijo vrteti čopiče.

Jesen je tudi čas, ko pospravljamo pridelke in se tako pripravljamo na zimo. Med takimi pridelki so tudi korenčki, s katerimi se je narava nagajivo poigrala. Meni so se zdeli tako lepi in zanimivi, da jih želim pokazati tudi drugim. Dala sem jim tudi imena, a vam jih ne bom izdala. Prepuščam vas vaši domišljiji. ▲

Foto BERNARDA

GLAVNI NA DVORIČU PRI MIKEJU NAD PAMEČAMI

FOTO GORAZD MLINŠEK

FOTO GORAZD MLINŠEK

FOTO FRANC JURAC